

HUKUK VE CEZA MAHKEMELERİNİN YAŞ TESPİTİ KARARLARININ BİRBİRİNE ETKİSİ¹

*(The Effect of Criminal and Civil Court Decisions Each Other About Age
Amendment)*

Dr. Bahattin ARAS²

ÖZ

Hukuk ve ceza mahkemelerinin yargılama sonucunda verdikleri nihai kararlar, birbirlerinin yargılama sürecini etkilemekte ve bazı noktalarda bağlayıcı nitelik almaktadır. Mesela ceza ve hukuk mahkemesinde sahtecilik ve yaş düzeltmeye dair verilen kararlarda bu görülmektedir. Aynı şekilde taksirle meydana gelmiş bir haksız fiil eyleminin tazminat yönünden hukuk, aynı zamanda suç olan eylemin cezalandırılması yönünden ise ceza yargısının konusunu teşkil etmektedir. Dolayısıyla her iki yargı çeşidinin de belli durumlarda birbirlerinin vereceği kararları beklemesi ya da esas alması gerekmektedir.

Bu çalışmada temel olarak hukuk ve ceza mahkemelerin yaş tespiti konusunda verdikleri kararların hukuk ve ceza yargılamasına olan etkisi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hukuk Mahkemesi, Ceza Mahkemesi, Kesin Hüküm, Etki, Yaş Değişikliği.

ABSTRACT

The final decisions taken by civil and criminal courts as a result of judging affect each other in terms of judgment processes and may be binding in some ways. This effect can be seen in the decisions about forgery and age amendment in civil and criminal courts. There tortuous acts may be a subject for civil justice with regard to compensation; at the same time, may be a subject for criminal justice with regard to penalization of the criminal act. Therefore, two kinds of jurisdiction should wait for

1 Bu çalışma temel olarak 26/11/2013 tarihinde Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen ve daha sonra kitaplaştırılan "Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi" konulu doktora tez çalışmamdaki görüşler çerçevesinde yeniden kaleme alınmıştır.

2 Uşak Hakimi, bahattinaras@hotmail.com.

and predicate upon the decisions of each other.

In this study, mainly it will be discussed the effect of age amendment decision that is given by criminal and civil courts.

Key Words: Civil Court, Criminal Court, Definitive Judgment, Conclusive Evidence, Effect, Age Amendment.

GİRİŞ

Uyguladıkları yargılama usulü ve yargılama konuları farklı olsa da hukuk ve ceza mahkemeleri verdikleri kararlarla belli konularda birbirlerini etkiledikleri ve bazı hallerde bu kararların bağlayıcı olduğu haller bulunmaktadır. Mesela ceza ve hukuk mahkemesinde sahtecilik ve yaş düzeltmeye dair verilen kararlarda bu görülmektedir. Aynı şekilde bazı hallerde aynı eylem hem hukuk yargılamasının hem de ceza yargılamasının konusunu teşkil edebilmektedir. Bu bağlamda taksirle meydana gelmiş bir haksız fiil eyleminin tazminat yönünden hukuk, aynı zamanda suç olan eylemin cezalandırılması yönünden ise ceza yargısının konusunu teşkil etmektedir.

Ceza yargısının konusunu suç teşkil eden fiillerden dolayı cezalandırma yetkisi oluştururken; hukuk yargısının konusunu özel hukuk alanındaki yargısal faaliyetler oluşturmaktadır. Her ne kadar hukuk ve ceza yargılarının uygulanma alanları ve temel usulleri farklı olsa da birbirlerinden tamamen bağımsız bir konumda da değildirler. Zira yaş düzeltme de olduğu gibi bazı hallerde, aslında medeni yargıya tabi olan bazı uyuşmazlıkların ceza yargısında çözümlenebilmesi mümkün olduğu gibi tersi uygulama ile aslında ceza yargısının konusunu oluşturan bir sahtecilik olayının hukuk mahkemesinde açılacak bir davayla da çözüme kavuşturulabileceği yasalarla mümkün kılınmıştır. Hal böyle olunca bu iki yargı çeşidinde de belli durumlarda birbirlerinin vereceği kararları beklemek ya da esas almak gibi bir durumun olduğu anlaşılmaktadır.

Hukuk ve ceza yargısının ilkesel bağlamda etkileşim içerisinde olmasının doğal bir sonucu da bu yargı çeşitlerinde verilen kararların da birbirini etkilemesidir. Çünkü bazen meydana gelen bir uyuşmazlığın her iki yargı çeşidini de ilgilendiren yönleri olabilir. Bu çalışmada temel olarak hukuk ve ceza mahkemelerinin yaş tespiti konusunda vermiş oldukları kararların, hukuk ve ceza yargısı bakımından ortaya çıkarttıkları etki ve sonuçlar ele alınacaktır.

A. HUKUK VE CEZA YARGISI ARASINDAKİ TEMEL BENZERLİKLER ve FARKLILIKLAR

a. Hukuk ve Ceza Yargılaması Arasındaki Temel Benzerlikler

Meydana gelen uyuşmazlıklarda kanunların belirlediği usul ve esaslara göre maddi gerçeği bulup ortaya çıkarmak hukuk ve ceza yargılamasında temel amaçtır. Her iki yargılama usulünde de hâkim suça ve uyuşmazlığa konu olan eylemin somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediğini araştıracaktır. Ceza ve hukuk yargılamasında delillerin toplanmasına ilişkin farklı ilkelerin geçerli olması, ceza yargılamasında maddi gerçeğin, hukuk yargılamasında ise yalnızca şekli gerçeğin esas alındığını düşünmek yerinde değildir. Aksi halde aynı olay hakkında hukuk ve ceza yargılamasında çelişkili kararların ortaya çıkması söz konusu olacak ve bu da yargıya olan güvenin sarsılmasına sebep olacaktır. Özellikle haksız fiile ilişkin bir tazminat davasında HMK'nın 198'inci maddesi uyarınca hâkimin kanuni istisnalar dışında delilleri serbestçe değerlendireceği açık hüküm altına alınmıştır³.

Esasında özellikle ceza yargılaması ve diğer yargılama dalları arasında temel benzerlikler bulunmaktadır. Bu ortak esaslar şöyle özetlenebilir;

* Çeşitli sùjeler faaliyette bulunmakla beraber, esas faaliyet yargılama makamlarınıdır.

* Yargılama sürecinde iki taraf bulunmaktadır.

* Var olan veya varsayılan uyuşmazlık kolektif bir yargılama ile çözülmektedir.

* Yargılama sürecinin başlaması için kural olarak dava açılmasına ihtiyaç vardır.

* Yargılama hukuku ilişkileri ve işlemleri bulunmaktadır.

3 Belgesay, Mustafa Reşat: Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, Kazancı Yayınları, İstanbul 1990, s.62; Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 16. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2012, s.458; Kılıçoğlu, Ahmet: "Haksız Fillerde Sorumlulukta Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk İlişkisi", AÜHFD, C.XXIX, S.3-4, Y.1973, (Haksız Fiil), s.201; Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1995, s.17; Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2007, s.50; Dişel, Buse: "Ceza Mahkemesi Mahkûmiyet Kararının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi ve Bekletici Sorun Yapılması", DEÜHFD, C.11, Özel Sayı 2009, s.188; Alangoya, H.Yavuz: Medeni Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin İlkeler, İstanbul 1979, s.86-87; Alangoya, H.Yavuz/Yıldırım, Kamil/Deren Yıldırım, Nevhis: Medeni Usul Hukuku Esasları, 4. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004, s.4-5; Ansay, Sabri Şakir: Hukuk Yargılama Usulleri, 7.Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No.142, Ankara 1960, s.374; Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Hukuku, 1.Baskı, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2006, s.259; Yılmaz, Ejder: "Usul Ekonomisi", AÜHFD, C.LVII, S.1, Y.2008, s.243-274, (Usul Ekonomisi), s.243-274

* Morfolojik prensiplere uyulması gerekmektedir⁴.

Bu iki yargı kolu arasındaki yakınlık dolayısıyla medeni yargılamada çözülecek bir uyuşmazlığın ceza yargılamasında çözülmesi mümkün olabilir. Örneğin CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kovuşturma aşamasında sanığın veya mağdurun yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; ceza mahkemesi, ilgili yasalardaki hükümler çerçevesinde bu sorunu çözümlenerek hükümünü verecektir⁵.

Bu noktada önemli olan diğer bir husus ise, CMK'da hüküm bulunmayan hallerde genel kanun olduğu için Hukuk Muhakemeleri Kanunu uygulanacağı dile getirilmektedir⁶. Ancak öğretilerde bunun yerinde olmadığı da ileri sürülmektedir. Zira hukuk ve ceza yargılaması arasında konu, amaç ve delil sistemleri bakımından temel farklılıklar bulunması ve Hukuk Muhakemeleri Kanununda bu kanunun genel kanun olduğu ve hüküm bulunmayan hallerde ceza yargılamasında uygulanacağına dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca yasa koyucunun böyle bir amacı bulunsaydı bunu açıkça düzenleyeceği dile getirilmektedir⁷. Kanatımızca CMK'da hüküm bulunmayan hallerde, CMK'ya göre özel bir kanun niteliğinde olmayan HMK'nın ilgili hükümlerinin kıyasen ceza usulü hukukunda uygulanması mümkündür. Ancak uygulanacak hükmün ceza yargılamasının temel ilkelerine aykırı bir nitelik taşıması gerekir. Bu bağlamda HMK'nın 334 ila 340'ıncı maddelerinde düzenlenen adli yardıma ilişkin hükümlerin, bu hususta CMK'da hüküm bulunmadığından ceza yargılamasında uygulanması mümkündür. Aynı şekilde HMK'da tavzih öngörülmesine karşın CMK'da tavzih kurumuna yer verilmemiştir. Ancak ceza mahkemesi, mahkeme ismi veya adli para cezasının gün sayısındaki maddi hatayı "resen" tavzih edebileceği gibi ilgilinin talebi ile de maddi hataları tavzih yolu ile düzeltmesine bir engel bulunmamaktadır.

b. Hukuk ve Ceza Yargısı Arasındaki Temel Farklılıklar

Hukuk ve ceza yargılaması arasında yukarıda belirtilen benzerliklerin yanı sıra önemli temel farklılıklarda da bulunmaktadır. Bu kapsamda konu ele alındığında, öncelikle her iki yargılama türünün konularının farklı olduğu açıktır. Ceza muhakemesi hukuku, suçluyu bulup cezalandırmak suretiyle cezanın genel önleyici işlevini gerçekleştirilmeyi ve bu

4 Kunter, Nurullah/Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009, s.20 vd.

5 Centel, Nur/Zafer, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, 9.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2012, s.7

6 Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Medeni Usul Hukuku, 23.Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012, s.59; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s.72-73

7 Centel/Zafer, s.8

şekilde kişisel ölç alınmasını engelleyerek toplumsal barışı sağlamayı hedefler. Kamusal niteliğinden dolayı istisnalar haricinde kendiliğinden harekete geçer. Medeni yargılama hukuku ise özel hukuk kurallarına aykırı hareket edilmesi halinde yapılacak yargılamanın usulünü ve bireylerin kişisel haklarının korunmasını sağlamaya yönelik hükümleri içermektedir. Görüldüğü üzere medeni yargılama hukuku bireylerin kişisel çıkarlarına hizmet ettiğinden dolayı ve bu yargılama hukukuna hâkim olan tasarruf ilkesinin de bir sonucu olarak medeni yargılama ancak hakkı ihlal edilen tarafından harekete geçirilebilir⁸.

İki yargılama hukuku arasındaki diğer önemli bir farklılık ise her iki yargılama sürecinde izlenen amaçlardır. Kendiliğinden harekete geçme ve araştırma ilkelerinin bir sonucu olarak, ceza yargılamasının amacı, şüphe götürmeyecek bir maddi gerçeğe ulaşmaktır⁹. Diğer bir ifade ile hâkimin kesin vicdani kanaate ulaşması esastır. Buna karşılık hukuk yargılamasında bu kadar güçlü bir maddi gerçeğe ulaşma amacı söz konusu değildir. HMK'nın 198'inci maddesi gereğince hâkim kanuni istisnalar dışında delilleri serbestçe değerlendirecektir. Ancak taraflardan birinin delilleri diğer tarafın delillerinden daha ağır basıyorsa; hâkim, delilleri ağır basan taraf lehine karar verecektir.

Ceza ve medeni yargının amaçlarının farklı olmasından dolayı, gerçeğin ortaya çıkarılması için aranan delillerde birbirinden farklı olmaktadır. Ceza yargılamasında delil serbestisi esas olmasına karşın hukuk yargılamasında istisnalar haricinde biçimsel delil ilkesi esastır. Medeni yargılamada hukuki ilişkinin ispatı ile ilgili kurallar çok sıkı olmasından dolayı, hukuki ilişkiyi ispatlayacak delillerin önceden hazırlanabilmesi amacıyla biçimsel delil ilkesi kabul edilmiştir. Hukuki ilişkinin hangi delillerle ispat edileceği kanunda belli olduğundan hâkim bu delillerle bağlıdır. Bu bağlamda senetle ispat zorunluluğu buna örnek olarak verilebilir. HMK'nın "Senetle ispat zorunluluğu" kenar başlıklı 200'üncü maddesi gereğince bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri ikibinbeşyüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle ikibinbeşyüz Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz. Diğer bir örnek daha verilecek olursa HMK'nın "Senede karşı tanıkla ispat yasağı" kenar başlıklı 201'inci maddesi gereğince senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azalta-

8 Centel/Zafer, s.6

9 Pekcanitez/Atalay/Özekes, s.40; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s.26; Önen, Ergun: Medeni Yargılama Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1979, s.1 vd. ; Centel/Zafer,s.7

cak nitelikte bulunan hukuki işlemler ikibinbeşyüz Türk Lirasından az bir miktara ait olsa bile tanıkla ispat olunamaz.

Tasarruf ve taraflarca getirme ilkesinin doğal sonucu olarak hâkim önüne getirilen yasal delillere göre karar vermek zorundadır. Ancak medeni yargılamada da biçimsel delil ilkesinin uygulanmadığı istisnai durumlar bulunmaktadır. Mesela, haksız fiil nedeniyle açılan bir davada zararın varlığının ispatı konusunda maddi gerçek arandığından delil serbestisi ilkesi söz konusudur. Ceza yargılamasında ise delillerin önceden hazırlanması söz konusu olmadığından delil serbestisi ilkesi geçerli olup uyuşmazlık her türlü yasal yollarla elde edilmiş delille ispat edilebilir. Dolayısıyla hâkim tarafların delilleri ve talepleriyle bağlı olmadığı gibi elde edilen delilleri vicdani kanaatine göre değerlendirir¹⁰.

Ceza yargılamasında temel olarak “in dubio pro reo” yani “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi uygulanmaktadır. Ayrıca ceza hâkimi, delillerin takdiri konusunda daha sıkı davranıp farklı noktalardan hareket ettiği halde, hukuk hâkimi aynı olayı daha basit delillerle ispatlanmış kabul edebilir¹¹.

Ceza yargılamasında yargılamanın kısa sürede bitirilmesinde kamu yararı olduğundan dolayı yargılamayı hızlandıracak uygulamalara yer verilmiştir. Bu kapsamda istisnalar haricinde dava zamanaşımının durması ve kesilmesi buna örnek verilebilir. Ceza davasının uzaması belirli durumlarda ve belirli sürelerle olabilir. Buna karşılık olarak medeni yargılamada dava açılması ile zamanaşımı kesilir ve bir daha zamanaşımı söz konusu olmaz¹².

c. Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi

Hukuk ve ceza mahkemesinin farklı usuller ve ilkeler çerçevesinde verdikleri kararları belli durumlarda birbirlerine etkilemektedir. Bir fiilin hem suç hem de haksız fiil oluşturduğu hallerde, bu mahkemelerin verdikleri kararlar birbirlerini etkilemektedir. Bu bağlamda ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesi kararına etkisi hususunun açıklığa kavuşturulması için haksız fiilin bütün unsurlarının ele alınması gerekmektedir.

Hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının birbirine etkisini düzenleyen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 74'üncü maddesinde ceza mahkemesi kararının hukuk mahkemesi kararına etkisi konusu düzenlenmiştir.

10 Centel/Zafer, s.7; Çınar, Ali Rıza: “Hukuka Aykırı Kanıtlar”, TBBB, S.55, Y.2004, s.34

11 Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.192-193

12 Deliduman, Seyithan: “Son Değişiklikler Çerçevesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Borçlar Kanunu İlişkisi”, Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.1, Y.2012, s.2; Başpınar, Veyssel/Altunkaya, Mehmet: “Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi”, AÜHFED, C.57, S.1, s.117; Centel/Zafer, s.8

Adı geçen maddede;

“Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir.”

Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.”

hükmüne yer verilmiştir. Benzer hüküm Mülga Borçlar Kanununda da bulunmaktaydı. Buna göre hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir¹³.

Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz¹⁴. Maddede yalnızca haksız fiilin unsurlarından kusur ve zarar açısından bir düzenleme mevcut olup haksız fiilin diğer unsurları olan fiil, hukuka aykırılık ve illiyet bağına ilişkin olarak herhangi bir açık hükme yer verilmemiştir.

Borçlar Kanunu'nun 74'üncü maddesinde açıkça ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet hükümlerinin bağlayıcı olup olmadığı konusunda bir düzenleme bulunmamasına karşın maddenin genel anlamından mahkûmiyet kararlarının bağlayıcı olduğu sonucu çıkmaktadır. Ceza mahkemesinin CMK'daki ölçü ve yetkiler çerçevesinde, talebe bağlı kalmaksızın resen delilleri toplayabilmesi ve uyumsuzluğa ilişkin araştırmaları yapabilmesi mümkündür. Bundan dolayı ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararı için ulaşılmış olduğu sonuçlar hukuk hâkimini bağlayacaktır.

13 Öztekin, Esat: *“Ceza Mahkemesinde Beraat Haksız Fiili ve Onun Tazminini Ortadan Kaldırma”*, Jurisdictio 1957, C.II,s.491-492; Arslan, A.İsmet: *“Ceza Hukuku Kurallarının Haksız Fiilden Doğan Tazminat Taleplerine Etkisi”*, YD, S. 3, Y. 1981, s. 325-326; Türker, Erhan: *“Ceza Mahkemesi Kararlarının Haksız Fiiller Konusunda Hukuk Hakiminin Kararlarına Etkisi”*, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C.11, S.1, Y.1980, s.319; Gürsoy, Kemal Tahir: *“Haksız Eylem (Fiil) Den Doğan Talep Hakkı ve Bu Hakkın Diğer Talep Haklarıyla Yarışması (Dava Hakkının Telahuku)”*, AÜHF, C.31, S.1-4, Y.1974, s.155; Umar, Bilge: *“Temyiz Mahkemesi İçtihatlarına Göre Ceza Mahkemesi Kararının Hukuk Mahkemesine Tesiri”*, İBD, C.XXXIII, Y.1949, s.362; Belgesay, Mustafa Reşat: *“Türkiye Temyiz Mahkemesi ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Analizi”*, İÜHF, C.VI, S.1, Y.1940, (Kararların Analizi), s.850; Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.194; Kılıçoğlu, Mustafa: *Sorumluluk Hukuku, C.1, Sözleşme Dışı Sorumluluk*, Turhan Kitabevi, Ankara 2002, (Sorumluluk Hukuku), s.662; Gürçay, Kamil: *“Tatbikatta Borçlar Kanununun 53 üncü Maddesi”*, ABD, S.3, Y.1953, s.227; Koçak, Hakan: *Ceza Yargılamasının Hukuk Mahkemelerinde Bağlayıcılığı Sorunu*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009, s.114; Yazar, Muammer: *“Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk Arasındaki İlişki”*, YD, C. XII, S.3, Y.1986, s.248

14 Arslan, s.327-328; Türker, s.319; Gürsoy, s.155; Umar, s.367; Belgesay, (Kararların Analizi), s.850; Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.194; Kılıçoğlu, (Sorumluluk Hukuku), s.662; Gürçay, s.227; Koçak, s.110; Yazar, s.248

Yalnız burada mahkûmiyet kararlarının bağlayıcı olması, hukuk mahkemesinin açılan tazminat davasında mutlaka kişiyi tazminata mahkûm edeceği anlamında değildir. Mesela soruşturması ve kovuşturması kişinin şikâyetine tabi olmayan bir eylemin işlenmesi kişinin rızasına dayalı ise, sanık şikâyete tabi olmayan ancak mağdurun rızası ile gerçekleştirdiği eylemden ötürü cezalandırılacaktır. Ancak açılacak bir tazminat davasında tazminata mahkûm edilemeyecektir. Çünkü hukuk düzeninin koruduğu kişisel hakların, kişinin özgür iradesiyle çiğnenmesinden sonra çiğnettiği hakların karşılığını istemesi durumunda objektif haksızlık durumu ortadan kalkmıştır¹⁵.

TBK'nın 74'üncü maddesinin açık hükmü ve ayrıca hukuk ile ceza davalarının konuları, tarafları ve amaçları farklı olduğundan ceza mahkemesi kararları kural olarak hukuk mahkemesi için kesin hüküm oluşturmazlar. Bundan dolayı hukuk hâkimi kural olarak ceza mahkemesinin beraat kararı ile bağlı değildir. Bu kuralın Yargıtay uygulamasında kabul edilen istisnalarından biri, beraat kararında saptanan maddi vakialardır. Buna göre, beraat kararında ceza mahkemesinin saptadığı maddi vakıalar, hukuk hâkimini bağlar¹⁶. Bu bağlamda sanığın atılı suçu işlemediği ya da atılı suçun hiç işlenmediği yönündeki ceza mahkemesinin yaptığı tespitler maddi vakıa niteliğinde olduğundan hukuk mahkemesini bağlayıcı niteliktedirler. Ancak, bu istisnanın uygulama yerinin olabilmesi için,

15 Kılıçoğlu, (Haksız Fiil), s.201-202; Aktan, Hamdi Yaver: "Medeni Hukuk-Ceza Hukuku (Hakimleri) İlişkisi", AD,C.LXXX, S.2, Mart-Nisan 1989, s.32; Tuğsavul, Muhsin: "BK.53. Maddesi Üzerine Bir İnceleme", AD, Y.1946, s.954; Doğanay, İsmail: "Hukuk Hâkimi, Ceza Mahkemesinin Hangi Nevi Kararları İle Bağlıdır?", YD, S.2, Y.1975, s.27; Tunçomağ, Kenan: "Mahkeme Kararları Kroniği", İÜHF, C.XXVIII, S.1, s.845; Bağatur, Ege: "Medeni Hukuk İle Ceza Hukuku Arasındaki İlişki BK.53.Maddenin İncelenmesi", ABD, S.5, Y.1965, s.579; Selçuk, R.Nurettin: "Ceza Kararlarının Hukuk Hakimine Etkisi", ABD, S.5, Y.1975, s.719-720

16 Arslan, s. 337; Türker, s.319; Umar, s.385; Kılıçoğlu, (Sorumluluk Hukuku), s.662; Uygur, Turgut: Açıklamalı- İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C.3, Ankara 2010, s.2593; Yaşar, Halis : "Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Hâkimini Etkileyip Etkilememesi Meselesinin Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlaline Varan Boyutu (Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri)", TBBD, S.109, Y.2013, s.454; "...Dava, kıdem ve ihbar tazminatı ile diğer işçi alacaklarının tahsili istemine ilişkindir.Davalı, feshin haklı nedene dayandığını, davacının eylemlerinin ceza mahkemesi kararı ile sabit olduğunu, feshin geçersizliği ve işe iade istemi ile açtığı davanın reddedildiğini, davanın reddi gerektiğini savunmuştur.Yerel mahkeme, davalı işveren tarafından feshin haklı nedenlerle oluşturduğu ispat edilemediğinden davanın kabulüne karar vermiştir.Ancak, hukuki düzenlemeye göre hukuk hakimi kural olarak ceza mahkemesinin beraat kararı ile bağlı değildir.Ancak; aynı olay nedeniyle ceza yargılamasında hükme dayanak yapılan maddi olgular ile bağlıdır.Hukuk hakiminin ceza mahkemesi kararındaki maddi olgularla bağlılığının ölçüsü; beraat kararında suçun sanık tarafından işlenip işlenmediğinin kesin olarak delilleriyle tespit edilip edilmediği olmalıdır. Yasadaki açık düzenleme, yerleşen yargısal uygulama ve bilimsel görüşler karşısında; kusurun ve zarar miktarının takdiri hususundaki kararın, diğer söyleyişle fiilin işlendiği sabit olduğu halde kusurluluğa ya da kusursuzluğa ilişkin saptamanın tek başına Hukuk Hakimini bağlayacağını kabule olanak bulunmamaktadır...9.HD., 2011/22011 E., 2013/22543 K., 16.9.2013 T.(Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

beraat kararında, suçlamaya ilişkin maddi vakianın tespit edilmiş olması gerekir. Diğer bir ifade ile hukuk hâkimi ancak aynı olay nedeniyle ceza yargılamasında hükme dayanak yapılan maddi vakıalar ile bağlıdır. Bu nedenle bir maddi olayın varlığı ya da yokluğu konusunda ceza mahkemesinde kesinleşmiş kabule rağmen, aynı konunun hukuk mahkemesinde yeniden tartışılması olanaklı değildir.

Öte yandan aslında medeni yargıya tabi olan fakat özel kanun hükümleri gereğince ceza mahkemelerinde de görülebileceği kabul edilmiş olan bazı davalarda hukuk mahkemesi kararı, ceza mahkemesinde kesin hüküm teşkil etmektedir. Mesela hukuk mahkemesinin bir senedin sahte olmadığına ilişkin kararı bu hususa örnek olarak verilebilir¹⁷.

Diğer taraftan hukuk mahkemesinde devam eden bir davayı ceza mahkemesinin bekletici mesele olarak kabul etmesi halinde hukuk mahkemesinde verilecek hükümden mevcut ceza davasının niteliğine göre faydalanmasında bir engel bulunmamaktadır. Bu bağlamda ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararı isabetli olarak değerlendirdiği takdirde bu kararı kendi hükmüne esas alabilir. Burada ceza hâkimi hukuk hâkiminin toplamış olduğu delilleri yeniden toplamakla mükellef değildir. Burada kesin hüküm niteliği kazanmış olan hukuk mahkemesi kararının takdire şayan olarak görülmesi halinde uyuşmazlığın ispatı hakkında delil olarak değerlendirilmesinde bir engel yoktur. Burada kesin delil veya kesin hüküm olmaktan ziyade hâkime kanaat verecek nitelikte bir takdiri delil durumu söz konusudur¹⁸.

Ayrıca ceza davasına konu uyuşmazlık hakkında hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında verilmiş olan tazminat kararı ve bu kara-

17 Kuru/Arslan/Yılmaz, s.682; Aktan, 25; Akcan, Recep: Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988, s.75-76; Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.I-II-III-IV-V-VI, 6.Baskı, Demir Yayınları, Ankara 2001, C.V, s.5096

18 Akcan, s.104; Kuru/Arslan/Yılmaz, s.684; Tan, Hadi: "Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemelerinin Yetkisi", AD, S.5, Y.1951, F.2, s.664; Çelik, Çelik Ahmet: "Hukuk Mahkemesi Kararlarının Ceza Davasına Etkisi", http://www.tazminathukuku.com/dosyalar/251_hukuk-mahkemesi-kararlarinin-ceza-davasina-etkisi.pdf, İET: 25.03. 2015, s.2; "...Basın yoluyla hakaret suçundan açılan ceza davasında, daha önce hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında alınan kesinleşmiş kararın, "kesin kanıt" değil, "değerlendirilebilir kanıt" olduğu ve ceza hakimince doğrudan araştırma yapılması, haberin gerçeklik derecesinin saptanması, savunmaya ilişkin kanıtların toplanması, hukuk mahkemesindeki tazminat davasında dinlenen tanıkların anlatımlarının belirlenmesi, haberin gerçek olduğu ortaya çıktığı takdirde okurların gereksiz merak duygularını doyurma yerine, bu haberin halk tarafından bilinmesinde kamu yararı bulunup bulunmadığının araştırılması, kamu yararı bulunduğu kabul edildiğinde ise küçük düşürücü değer yargılarının habere eklenip eklenmediğinin incelenmesi ve bu konulardan, gerektiğinde bilkişiden de görüş alınarak karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...4. CD., 1996/8295 E., 1996/9884 K., 23.12.1996 T.(Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

rın infaz edilmiş olması halinde bu husus ceza mahkemesindeki davada erteleme, uzlaşma ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararları bakımından zararın giderilmesi koşulunu karşıladığının kabulü gerekir. Dolayısıyla ceza mahkemesi sanığın mağdurun uğradığı zararın giderilmesi konusunda hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararı esas alarak, erteleme, uzlaşma ve HAGB kararlarını verecektir.

B. HUKUK MAHKEMESİNDE AÇILAN YAŞ DÜZELTME DAVASI HAKKINDAKİ KARARIN CEZA YARGILAMASINA ETKİSİ

a. Genel Olarak Yaş Düzeltme Davaları

Bireyin yaşı, gerek kamu hukukuna ve gerekse özel hukuka ait her türlü subjektif hakkın doğumunda, hüküm ifade etmesinde ve kullanılmasında veya hukuk sùjelerine vazife ve mükellefiyet yükletilmesinde esaslı unsurlardan biridir. Bu itibarla kişinin yaşını kullanmasında çıkan kayıp engellerinin hukuk yoluyla giderilmesi de bir zorunluluk, güvence ve dava konusudur¹⁹.

Bireyin dünyaya geldiği zaman diliminin esas alınarak yaşının hesaplanması ve bu anın doğum tarihi olarak nüfus kayıtlarına işlenmesi gerekmektedir. Ancak özellikle kırsal kesimlerde doğan çocuklar zamanında nüfusa kaydettirilmemekte ve kişinin gerçek yaşı ile nüfus kaydında görünen yaşı arasında farklılık meydana gelmektedir. İşte yaş düzeltme davaları bu tür farklılıkları gidermek amacıyla açılmaktadır. Bir kimsenin yaşının doğru olarak tespit edilmesinin, reşit sayılma, cezai sorumluluk ve medeni hakları kullanabilme gibi önemli hukuki sonuçları bulunmaktadır²⁰.

Hukuki bir terim olarak yaş düzeltmesi ise; kişinin nüfus tesciline esas olan doğum tarihlerinin ve yaş kaydının düzeltilmesi işlemi ifade etmektedir. Hukukumuzda göre bu işlem için, yetkili yargı merciinin kararı zorunludur. Zira 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 39'uncu maddesinde "Mahkeme kararı olmadıkça, kişisel durum sicilinin hiçbir kaydında düzeltme yapılamaz." hükmü kişisel durum sicillerinin sıkı disiplini esasını getirmiştir. Söz konusu kanunda kişisel durum bilgilerinin tescili esas getirilirken, 25.04.2006 tarihinde yayınlanmış bulunan 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununda da söz konusu tescilin usul ve esasları belirlenmiş

19 Baykal, Ali: "Ceza Davası Sırasında Yaş Kayıtlarının Düzeltilmesi", AD, S.5-6, Y.64, Mayıs-Haziran 1973, s.662

20 Demiralp, B.Tunç : Uygulamada Nesep/Nüfus ve Kişisel Hukuk Davaları, İstanbul 2003, s.190; Özkan, Hasan/Ataç, Kifayet: Nüfus Davaları ve Nüfus İşlemleri, Ankara 2004, s.126; Saldırım, Mustafa: Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri, Ankara 2005, s.131, Kayalı, Osman Fikret: Tatbiki ve İzahlı İsim, Kayıt, Yaş Tashihi Davaları ve Cumhuriyet Savcılarının Hukuk Mahkemeleri ile İlişkileri, İstanbul 1969, s.35; Kuru, C.I, s.853,

bulunmaktadır. Bu çerçevede 5490 sayılı Kanunun 35'inci maddesinde kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz. Ancak olayların aile kütüklerine tescili esnasında yapılan maddi hatalar nüfus müdürlüğünce dayanak belgesine uygun olarak düzeltilir." denilmektedir.

Yaş düzeltme davası mahkemece kabul edilip, yaş düzeltildiğinde artık kişinin mahkemece düzeltilen yaşı işlem ve kararlarda esas alınır²¹. Kişinin yaşının doğuracağı hukuki sonuçlar, istisnalar hariç, artık değişen yaşa göre belirlenecektir. Ancak nüfus değişikliğinin sonuç doğurmadığı istisnai haller de kanunlarda düzenlenmiştir²². Mesela sosyal güvenlik

21 Demiralp s.191; Saldırım s.131

22 "...Davanın yasal dayanağı 506 sayılı Kanunun 120.maddesi olup, uyumsuzluk; ilk kez sigortaya tabi bir işte çalışmaya başladıktan sonra mahkemece düzeltilen doğum tarihinin Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı'nca yaşlılık aylığı tahsis işlemlerinde dikkate alınıp alınmayacağı noktasında toplanmaktadır.Yasalarda yer alan yaşla ilgili düzenlemeler, yaşamın her alanında etkisini göstermekte, bir kısım hakların kazanılması, kullanılması ya da sona ermesinde dikkate alınmaktadır.(...)

Değişik yasalarda, yaşla ilgili, sınırlayıcı nitelikte düzenlemeler bulunmaktadır.

1111 sayılı Askerlik Kanununun, "yaşlarını değiştirenler" başlıklı 81.maddesinde kural olarak; "Askerlik çağına girdikten sonra yaşlarını değiştirenlerin yaşlarında yapılan değişikliğin askerliklerine tesiri yoktur(...)"

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 105.maddesi ile, yaş düzeltmesi için 18 yaş sınırını getirmiştir.Yaş düzeltmeleri 18 yaş doldurmadan yapılmışsa geçerli sayılacak, sonraki düzeltmeler anılan Yasa açısından dikkate alınmayacaktır.Bu düzenleme ile de yaş düzeltme kararlarına sınırlı bir geçerlilik tanındığı görülmektedir.

1479 sayılı Bağ-Kur Kanununun 66.maddesi hükmünde; "Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalılarına ilişkin yaş ile ilgili hükümlerin uygulanmasında, sigortalıların ve hak sahibi çocuklarının sigortalının bu Kanuna tabi olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihte nüfus kütüğünde kayıtlı bulunun doğum tarihleri (...) esas tutulur." Madde, açıkça yaş düzeltmesinden söz etmese de, ilk defa çalışmaya başlayan tarihteki nüfus kütüğünde yazılı kayıtların gözetileceğinin belirtilmiş olması karşısında benzer sonuca ulaşılmaktadır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 120/2.maddesinde de benzer bir düzenleme yer almaktadır.(...) Bu noktada uyumsuzluk, yaş düzeltmeye ilişkin yargı kararları ile sosyal güvenlik yasalarında oluşturulmuş olan sigortalılık statüsüne müdahale edilip edilmeyeceğidir.Nüfus Kanununda kayıt düzeltme davalarından amaçlanan, tutulmakta olan sicil, gerçek duruma uygunluğunun sağlanmasıdır.5434 sayılı Kanuna göre ölçü 18 yaş, 1479 sayılı Kanuna göre ilk defa Bağ-Kur'a bağlı çalışma, 506 sayılı Kanuna göre ilk defa herhangi bir sosyal güvenlik kurumunda çalışmaya başlama ilkesinin sosyal güvenlik yasalarında düzenlenmiş olan bir kısım sigorta kollarında, dikkate alınmasında ki amaç, sigortalı için belirtilen anlarda oluşan statükonun, eş deyişle, o anki mevcut durumun korunmasıdır.120.maddeye, 24.6.2004 gün ve 5198 sayılı Kanunun 16.maddesi ile eklenen 3.fıkra; "...ilk defa çalışmaya başladığı tarihten sonraki yaş tashihi dikkate alınmaz." Hükmünün de bu düşüncüyü amaçladığı görülmektedir.

Bu özel düzenlemelerin temelinde yer alan, statükonun korunmasına yönelik düşüncenin, kurumsal planlama ve aktüeryal dengelerin oluşturulmasında duyulan kaygılardan kaynaklandığının kabulü gerekir.(...) Yasada yer alan ve ilk defa çalışmaya başlamakla oluşmuş olan statükonun sürekliliğini sağlamayı amaçlayan 120.madde hükmü karşısında, belirtilen nedenlerle, ilk defa çalışmaya başladıktan sonra verilmiş yaş düzeltme kararları maddede belirtilen sigorta kollarında dikkate alınmayacaktır.Yasama Organının, yasal düzenlemelerle, dolaylı olarak yaş düzeltme kararlarına müdahale edemeyeceği yönündeki eleştirinin ise

mevzuatına göre, ilk defa sigortalı olduğu tarihte geçerli olunan emeklilik açısından dikkate alınmakta olup, işe giriş tarihinden sonra yaptırılan yaş düzeltmeleri emeklilik hesabında dikkate alınmamaktadır²³.

Yaş düzeltme davası da, diğer nüfus davalarında olduğu gibi, hukuk mahkemesinde iki türlü açılabilir. Birinci halde davayı yaşını düzeltmek isteyen kişi veya velisi ya da vasisi, ikinci halde ise ilgili resmi dairenin göstereceği lüzum üzerine ya da resen Cumhuriyet savcısının soruşturma aşamasında duyacağı ihtiyaç nedeniyle açılır. Tüm hukuk davalarında olduğu gibi, yaş düzeltme davasında da Cumhuriyet savcısı iddianame değil davaname düzenleyecektir²⁴. Öğretide, bir görüşe göre, savcının vereceği dilekçenin “iddianame” olduğu²⁵; bir başka görüşe göre ise bunun bir “talepname” olduğu dile getirilmektedir²⁶. Bunun yanında savcının açtığı dava, bir özel hukuk davası olduğu için, buradaki dava dilekçesine ceza yargılanmasındaki gibi, iddianame veya talepname denilmesinin yersiz olduğu ve savcının açtığı özel hukuk davalarının, diğer özel hukuk davalarının davalarından farklı olmaması gerektiği de belirtilmektedir²⁷.

Belirtilen nedenlerle kanun koyucu, nüfustaki yaş ile ilgili kayıtların gerçeğe uygunluğunu sağlamak için ilgili kişinin yanı sıra Cumhuriyet savcısına da kayıt düzeltme davası açma yetkisi tanınmıştır. Bu kapsamda 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanun’un 36’ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davalarının” Cumhuriyet savcısı tarafından açılabilirliği belirtilmiştir. 5490 sayılı Kanun’da yaş, ad, soyadı gibi kayıtlardan açıkça söz edilmemiş olmasına rağmen, özünde bu kayıtlar da nüfus kayıtlarıdır ve düzeltilmesi için Cumhuriyet savcısı dava açabilir.

Ancak Cumhuriyet savcısının açtığı bu davaların özelliği, kamu düzenine ilişkin olmalarıdır. Bu yüzden Cumhuriyet savcısı bir özel hukuk davası açmış ve bu özel hukuk davasında normal bir davacının haklarına sahip olsa da, dava kamu düzenini ilgilendirdiğinden bazı özellikler arz etmektedir. Bu nedenle Cumhuriyet savcısının açmış olduğu yaş düzeltme davasından feragat etmesi veya tahkim yoluna başvurması mümkün

Anayasa Yargısınca, Anayasanın 150 vd.maddeleri kapsamında değerlendirilebileceğinden kuşku bulunmamaktadır... HGK., 2005/10-70 E., 2005/101 K., 23.2.2005 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)”

23 Tok, Onur/Esen, Bünyamin: “Sosyal Güvenlik Mevzuatında Yaş Düzeltmesi ve Emekliliğe Etkisi”, Mali Çözüm Dergisi, Mart-Nisan 2012, s.267

24 Demiralp s.103-196; Özkan /Ataç s.127, Kuru, C.I, s.854; Cantez, M.Tahrir: Tatbikatta C.Savcılarının Görevleri (Amme Davasının Açılması) ve İnfaz Hukuku, İstanbul 1962, s.309

25 Tunca, Abdullah: Tatbikat Yönünden Cumhuriyet Savcısının Görev ve Yetkileri, Ankara 1952, s.153; Önder, Mümtaz: Savcılarının Teşkilat İçindeki Yerleri ve Görevleri, Ankara 1967-1968, s.138

26 Kayalı, s.185

27 Yılmaz, s.271

değildir. Zira davayı kamu yararına açmıştır ve bu davalarda tarafların arzularına göre hareket edilmesi söz konusu değildir²⁸.

Cumhuriyet savcısı, yürüttüğü bir soruşturma kapsamında mağdurun veya sanığın gerçek yaşının tespiti suretiyle suçun nitelendirmesi bakımından da bu davaya ihtiyaç duyabilir. Mesela cinsel saldırı suçlarında mağdurun ve sanığın gerçek yaşı suçun vasıflandırılması ve verilecek ceza miktarının tespiti bakımından önem arz etmektedir.

aa. Görevli Mahkeme

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun “Çekişmesiz Yargı İşleri” başlıklı 382’nci maddesinde çekişmesiz yargıya ilişkin temel ölçütler belirtildikten sonra, hangi işlerin bu kapsamda kaldığı uygulamada kolaylık sağlanması amacıyla olabildiğince sayılmaya çalışılmıştır. Nitekim anılan hükmün madde gerekçesinde de, “Maddede çekişmesiz yargı işlerinin neler olduğu önce genel çerçevesi belirlenerek, daha sonra da mümkün olduğunca sayılarak belirtilmiştir...” şeklinde açıklamaya yer verilmiştir. Dolayısıyla, HMK’nın 382’nci maddesinin ikinci fıkrasında sayılmasa dahi, temel ölçütlere (HMK m.381/l) uyan diğer haller de, çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda, HMK’nın 382382’nci maddesinin ikinci fıkrasında ergin kılınma, ad ve soyadın değiştirilmesi, ölüm karinesi sebebiyle nüfus kütüğüne ölü kaydı düşülen kişinin sağ olduğunun tespiti, gaiplik kararı, kişisel durum sicilindeki kaydın düzeltilmesi, henüz evlenme yaşında olmayanların evlenmesine izin verme gibi işler çekişmesiz yargı işleri arasında sayılmıştır.

Diğer taraftan 6100 sayılı Kanunun 383’üncü maddesinde de, çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkemenin, aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece sulh hukuk mahkemesi olduğu vurgulanmıştır. Söz konusu hükmün madde gerekçesinde de, “Bu hükümlerle, kanunlarda özel bir düzenleme bulunmadığı sürece, çekişmesiz yargı işlerinde sulh hukuk mahkemelerinin genel görevli yargı yeri olduğu hususuna açıklık getirilmiştir...” denilmektedir. Buna karşılık konuya ilişkin olarak özel hüküm niteliğinde olan Nüfus Hizmetleri Kanununun 36’ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ise, nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davalarının, düzeltmeyi isteyen şahıslar ile ilgili resmi dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcıları tarafından yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemesinde açılacağı düzenlenmiştir. Bu çerçevede, HMK’nın 383’üncü maddesinin genel düzenleme, 5490 sayılı Kanunun 36’ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ise özel düzen-

²⁸ Yılmaz, , Ejder: “Savcılığın Hukuk Davalarındaki Görevleri”, AÜHFHD, C.XXIX, Y.1972, S.1-2, s.260

leme niteliği taşıdığı anlaşılmakta olup, nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davalarında asliye hukuk mahkemeleri görevlidir.

bb. Bu Davalarda Uygulanacak Usul İlkeleri

Açılmış olan yaş düzeltilmesi davası, niteliği itibari ile kamusal yararı içinde barındırması nedeniyle hâkim, tasarruf ilkesi ve dolayısıyla tarafların getirdiği delillerle bağlı değildir. Hâkim maddi gerçeği tespit için kendiliğinden araştırma ilkesi gereğince gerekli delilleri toplayacaktır. Dolayısıyla bu davalarda tasarruf ilkesinden ziyade kendiliğinden araştırma ilkesi geçerlidir²⁹.

Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı bu davalarda; hâkim, davanın ispatı için gereken bütün delillere kendiliğinden başvurur; taraflar da duruşma bitinceye kadar delil gösterebilirler. Burada kamu düzeni nedeniyle dava konusu maddi hukuk ilişkisi tarafların iradesine bırakılmamıştır. Ceza hukukuna yaklaşan bir yargılama usulünün olduğu söylenebilir. Zira kamu düzeni nedeniyle hâkim maddi gerçeği tarafların iddia ve savunmalarına bağlı kalmadan araştırma mükellefiyeti altındadır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda, hâkimin kararını tarafların bildirmiş oldukları vakıalara dayandırabilmesi için, onların varlığına kanaat getirmiş olması lazımdır. Taraflar arasında çekişme konusu olmayan, tarafların kabullendiği bir olayı da hâkim kendiliğinden inceleme konusu yapabilir³⁰. Bunun dışında hâkim, tarafların ileri sürmedikleri olayları araştırıp vereceği kararı da bu olaylara dayandırabilir. Zira kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalar daha çok tarafların dava konusu üzerinde serbestçe tasarrufta bulunmadığı davalar³¹. Bu

29 "...Nüfus kaydı düzeltme davaları kamu düzeniyle yakından ilgili olup, mahkemeler hiç bir kuşku ve duraksamaya neden olmaksızın doğru sicil oluşturmak zorundadır. Somut olayda salt taraf beyanları, tanık anlatımıyla yetinilmeyerek, iddiayla ilgili olarak DNA testi yaptırılıp alınacak rapor da gözetilerek karar verilmesi gerektiğinin düşünülmemesi, doğru görülmemiştir...18. HD., 2012/6280 E., 2012/7703 K., 21. 6. 2012 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

30 "...Bu tür 1günlük sigortalı hizmetin belirlenmesin ilişkin davalar kamu düzeni ile ilgili olduğundan özel bir duyarlılıkla ve özenle yürütülmeleri zorunlu olup, mahkemece, tarafların gösterdiği/sunduğu deliller ile yetinilmemeli, 01.10.2011 günü yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri esas alınarak kendiliğinden araştırma ilkesi benimsenmeli, sigortalılığın kabulü ve hüküm altına alınabilmesi için mutlak koşul niteliğindeki hizmet akdinin ve eylemli çalışmanın varlığı ortaya konulmalıdır...10. HD., 2011/20157 E., 2011/21027 K., 29.12.2011 T.(Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

31 Kuru/Arslan/Yılmaz s.344-345; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s.183-184; Becker-Eberhard, Ekkehard: "Dava Malzemelerinin Taraflarca Getirilmesi İlkesinin Esasları ve Sınırları", İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku, Çev: M. Kamil Yıldırım, İstanbul 1999, s.37; "...Kural olarak hakim taleple bağlıdır; talepten başka bir şeye karar veremez. Buna karşın re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı kamu düzenine ilişkin hallerde, mahkeme talepten fazlaya da karar verebilir.Somut olayda dava, ortak miras bırakanın mirasçılar arasında olup mirasçılardan biri dava dışıdır.Dava mirasçılar tarafından üçüncü şahsa karşı açılmışsa ve hâkim davayı açan mirasçı dışında başka mirasçılar olduğunu tespit ederse 3402

nedenle, kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda³² ikinci tanık listesi verilebilir; delil sözleşmesi yapılmaz; isticvap hükümleri uygulanmaz; ikrar ve kabul hâkimi bağlamaz³³; yemin teklif edilmez; keşif gideri gibi giderler taraflarca yatırılmaz ise bu giderler devlet hazinesi tarafından karşılanır³⁴.

Çekişmeli yargıda taraflarca hazırlama ilkesi esas olduğundan kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanmaz. Ancak çekişmesiz yargı işlerinde ise, kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanır³⁵. Ayrıca babalık, evlenmenin butlanı ve nüfus kayıt düzeltme davaları³⁶, Cumhuriyet savcısının açtığı hukuk davaları³⁷ ile kadastro mahkemelerinde görülen davalarda kendi-

SK.'nın 30/2.maddesi uyarınca o mirasçı yönünden de karar verecektir. Buna karşın dava ortak miras bırakanın mirasçıları arasında ise bu halde sadece davacının payı yönünden hüküm kurmak gerekir. Dava dışı mirasçı yönünden karar verilemez... HGK., 2002/16-764 E., 2002/769 K., 2.10.2002 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

32 Alangoya, s.134; Kuru/Arslan/Yılmaz s.345

33 "...Soybağına ilişkin davalarda, davalının davayı kabulü tek başına sonuç doğurmayıp, hakim bu konuda tekniğin ve tıbben tüm imkanlarından yararlanarak re'sen araştırma yapmalıdır... 2.HD., 2007/18062 E., 2009/4443 K., 12.3.2009 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

34 Alangoya, s.134; Kuru/Arslan/Yılmaz s.361-362; "...Bilirkişi ücretini iddiasını isbat durumunda olan davacının yatırmaması halinde Usülün 415.maddesinin tayin olunan müddet içinde iş bu muameleye ait masraf tediye olunmaz ise ileride icap edenlerden istifa olunmak şartıyla Devlet Hazinesinden tediye olunmasına şeklindeki re'sen araştırma prensibinin egemen olduğu davalarda uygulama yeri olan hükmünün dikkate alınmasından söz edilemez. Mahkemece verilen keşif kararında ve keşif giderlerinin yatırılması için aynı Yasanın 163.maddesi gereğince ilgili tarafa verilen önel ve kesin önele ilişkin ara kararında yapılması gereken işlerin neler olduğunun tam bir açıklıkla belirtilmesi, tanınan sürenin yeterli ve elverişli olması keşif giderlerinin (hakim ve mahkeme personelinin yol tazminatını, taşıt giderlerini tanık ve bilirkişi ücretlerini ve bunlara çıkarılacak davetiye giderlerini kapsıyacak biçimde) ayrıntılı olarak ve yeterli miktarda saptanması ve tarafların önele uymamanın doğuracağı sonuçların açıklanması gerekir... HGK., 1986/11-150 E., 1987/234 K., 25.3.1987 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

35 "...Kiymetli evrakın iptaline ilişkin davanın, çekişmesiz yargı alanına girdiği açıktır. Bu davalar hasımsız olarak açılır ve çekişmesiz yargıya tabi bu gibi davalarda verilen kararlar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu nedenle bu kararlar aleyhine kanun yollarına başvuru bile kesin hüküm oluşturmadıklarından açılacak bir iptal davası ile değiştirilebilir ve ortadan kaldırılabirler. Çekişmesiz yargıda hakim, tarafların talepleri ile bağlı olmadığından, re'sen araştırma ilkesi uyarınca davacının bozma kararına uyulması talebi ile de bağlı değildir. Hakim, kendiliğinden direnme kararı verebileceğinden, usul ve yasaya uygun direnme kararının onanması gerekir... HGK, 1997/11-313 E., 1997/569 K., 25.6.1997 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

36 "...Doğum tarihinin düzeltilmesine yönelik davalarda hakim tarafların sunduğu delillerle bağlı olmayıp, kendiliğinden araştırma yapabilir. Davacının kardeşi M'yi dünyaya getiren annesinin bu tarihten 183 gün sonra ikinci bir doğum yapıp yapamayacağı, başka bir anlatımla, bu kadar süre geçtikten sonra canlı, yaşayabilir bir çocuk dünyaya getirip getiremeyeceği konusunda Hastane Sağlık Kurulu'ndan veya Adli Tıp Kurumu'ndan rapor alınarak sonuca göre bir karar verilmesi gerekir... 18.HD., 2009/434 E., 2009/3803 K., 7.4.2009 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

37 Derneğin feshi davasında da Cumhuriyet Savcısının katıldığı diğer hukuk davalarında olduğu gibi kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanır. Hakim talep üzerine veya kendiliğinden gerekli delillerin toplanmasına karar verebilir. (Saldırım, Mustafa: "Cumhuriyet Savcısı'nın Özel Hukukta Dernek Ve Sendika Tüzel Kişiliğinin Sona Erdirilmesine İlişkin Görevleri", TBDD,

liğinden araştırma ilkesi uygulanır ve bu davalarda davayı değiştirme ve savunmayı genişletme yasağına ilişkin hükümler uygulanmaz³⁸.

Davanın kamusal yönü bulunması nedeniyle 6217 sayılı “Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değişiklik yapılmadan önce Cumhuriyet savcısının katılımı ile bu davalar görülmüyordu. Adı geçen Kanunla birlikte Cumhuriyet savcısının bu davalara katılımı hususu yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak Cumhuriyet savcısının bu kararları temyiz etme hakkı devam etmektedir.

cc. Yaş Düzeltme Davalarında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Yaş düzeltmesi davasıyla ilgili olarak uygulamada sıkça karşılaşılan durumlar bulunmaktadır. Şöyle ki, özellikle kırsal kesimlerde, çocuğun nüfusa kaydedilmesinden sonra ölümü halinde kişisel durum siciline ölüm kaydı düşülmeyip, ölen çocuğun nüfus cüzdanı daha sonra doğan kardeşi için kullanılmaktadır. Bu durumda da kendisi adına kişisel siciline kayıt bulunmayan, fakat kendisinden önce doğmuş ve ölmüş olan kardeşinin nüfus cüzdanını kullanarak resmi işlemler yapan kişi, bu durumu ileri sürerek yaşının küçültülmesi için dava açmaktadır. Mahkeme önüne böyle bir dava geldiğinden davayı reddetmelidir. Çünkü davacı adına mevcut bir sicil kaydı bulunmamaktadır ve olmayan bir kaydın değiştirilmesi ya da düzeltilmesi de mümkün değildir. Bu durumda ölen kardeşin nüfus kütüğüne ölüm kaydı düşülmesi ve aslında kendi adına bir kayıt olmadığı halde ölen kardeşinin nüfus cüzdanını kullanan kişinin ise nüfusa kaydedilmesi gerekmektedir³⁹.

Bu davalar bakımından dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise doğum tutanağıdır. Kişi resmi veya özel bir sağlık kuruluşunda doğmuş ve buna ilişkin düzenlenen bir doğum tutanağına istinaden nüfusa kaydedilmiş ise bu tutanak esas alınmalıdır. Ayrıca yaş düzeltilirken kardeşler arasında 180 günlük süre farkına ve talep edilen tarihin anne ve babanın ölüm tarihinden önce olmasına dikkat edilmelidir⁴⁰. Yine Yaş düzeltme davası için vekilin özel temsil yetkisi bulunmalıdır⁴¹.

S.59, Y.2005, (Dernek), s.365)

38 Kuru/Arslan/Yılmaz, s.345-346; Karşı, s.298

39 Saldırım, s.132; Demiralp, s.233; Özkan/Ataç, s.134; “...Doğum tarihinin düzeltilmesi istenilen davacının nüfusa kaydedilmediği, kendisinden önce doğan ve nüfusa 3/4/1968 doğum tarihi ile tescil edilen, ölü olduğu halde kaydı düşülmediğinden sağ görünen kardeşinin kaydını kullandığının anlaşılması üzerine doğum ve ölüm olaylarının nüfus kütüğüne işlenmesinin nüfus idaresine verilmiş idari bir görev olduğu gözetilerek HUMK.nun 7/1. maddesi gereğince görev yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken, davanın esasına girilerek yazılı şekilde hüküm kurulması...18. HD., 2010/11239 E., 2010/15318 K., 30/11/2010 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)”

40 Aydın, İlkay/Polat, Halil: Hukuk Davaları Rehberi, Nüfus Davaları, (Cilt 4), Ankara 2013, s.7-8

41 Aydın/Polat, s.15

Diğer taraftan, yaş değişikliği için yaşı düzeltilecek olan kişinin dış görünüşü, nüfusta yazılı olan yaşa uygun olmamalıdır. Kişi yaşını büyütme istiyorsa, büyütme istediği yaşta olan kardeşi bulunmamalı veya var ise ikizlik durumunun ispatlanması gerekir. İkiizlerden herhangi birisinin açacağı davaya diğerleri de dâhil edilmelidir⁴².

Kişi yaşını küçültmek istiyorsa, nüfusa yazım gününden daha önceki bir tarihte doğduğunu iddia etmemelidir. Hiç kimsenin doğmadan nüfusa kaydı mümkün değildir. Bu nedenle tescil tarihi belirlenmeden karar verilemez. Nüfustaki tescil tarihi çok önemli olduğundan yaş küçültme davalarında ancak tescil tarihine kadar yaş küçültülebilir⁴³. Ayrıca yaşı düzeltilcek kişinin nüfusta kayıtlı olması gerekir. Nüfus kaydında kişinin sadece doğum yılı yazılmış ise ay olarak Temmuz ayının birinci gününün, sadece gün yazılmamış ise belirtilen ayın ilk gününün esas alınması gerekir.

Burada önemli olan bir diğer husus ise ölen bir şahsın ölüm kaydı düzeltiler. Ancak düzeltme isteyenin dava ile hukuki ilişkisi olmalı ve dava bütün mirasçılar aleyhine açılmalıdır. Aynı şekilde yaş düzeltmesi davası ile hukuki ilişkisi ve menfaati olan veya bu davadan zarar görme ihtimali olanlar bu davaya müdahil olabilirler⁴⁴.

b. Yaş Düzeltme Kararının Bağlayıcılığı

Öğretide ağırlıklı olarak hukuk mahkemesinin yaş düzeltilmesi konusunda vermiş olduğu kararların ceza mahkemesi bakımından bağlayıcı olması gerektiği dile getirilmektedir. Bu bağlayıcılık unsurunun kabul edilmemesi halinde kesin hükmün bir anlamının olmayacağı ve aynı konuda yeniden bir yargılama faaliyetine girileceği ve bununda mevcut yargılamanın uzamasına sebep olacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca hukuk mahkemesinde yaş düzeltilmesi konusunda yapılan yargılamada da tarafların beyanlarından ziyade maddi gerçeğin bulunması amaçlandığı da belirtilmektedir⁴⁵.

42 Baykal, s.666

43 Baykal, s.666; "...Kabule göre de, mahkemece davacının doğum tarihi 3/4/1970 olarak düzeltilmiş ise de, nüfus kaydına göre 3/4/1968 tarihinde nüfusa tescil edilmiştir. Bir kimsenin doğmadan önce nüfus kütüğüne tescili mümkün değildir.

Hâkimin nüfus kayıtlarında düzeltme yaparken, kayıtlar arasında çelişki meydana getirmemeye ve hayatın doğal akışına ters düşecek durumlara yol açmamaya özen göstermesi gerekirken, bu hususa dikkat edilmeksizin nüfus kayıtlarında çelişki yaratacak şekilde hüküm kurulması...18. HD., 2010/11239 E., 2010/15318 K., 30/11/2010 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)"

44 Baykal, s.665-666

45 Pekcanitez/Atalay/Özekes, s.563; Kuru/Arslan/Yılmaz, s.732; Erem, Faruk: Ceza Usulü Hukuku, Genişletilmiş 4.Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1973, s.354; Akcan, s.91; Aktan, s.25; Kuru, C.V, s.5097; Baykal, s.667

Bu bağlamda kovuşturma aşamasından önce hukuk mahkemesince verilmiş ve kesinleşmiş olan yaş düzeltme kararı, ceza mahkemesi bakımından kesin hüküm niteliğindedir. Kesin hüküm niteliğinde olması nedeni ile ceza mahkemesi aynı kişinin yaşının düzeltilmesi konusunda yeniden bir inceleme yaparak bu hususu karara bağlayamaz⁴⁶. Aynı şekilde hukuk mahkemesi yaş düzeltme talebinin reddine karar vermiş olması halinde verilmiş olan bu red kararı da ceza mahkemesi nezdinde kesin hüküm niteliğindedir. Daha öncede vurgulandığı üzere kesin hüküm niteliğindeki olan hususlar aynı zamanda kesin delil niteliğindedir. Bu bağlamda sanığın yaşı konusunda hukuk mahkemesinin kararı ceza mahkemesi yönünden aynı zamanda kesin delil hükmündedir⁴⁷. Zira Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36'nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca aynı konuya ilişkin olarak nüfus kaydının düzeltilmesi davası bir defa açılabilir.

c. Soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcısının Hukuk Mahkemesinden Talepte Bulunması

Soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, eylemin niteliğinin belirlenmesi bakımından ihtiyaç duyması halinde mağdur veya şüphelinin yaşının düzeltilmesi amacıyla hukuk mahkemesinden talepte bulunabilir. Burada hukuk mahkemesinin vereceği karar çerçevesinde Cumhuriyet savcısı hareket edecektir. Hukuk mahkemesini burada vereceği karar ceza soruşturması ve kovuşturması için bağlayıcı olacaktır⁴⁸.

Ancak hukuk mahkemesince verilen ve kesinleşen yaş tashihi kararına dayanak yapılan yetersiz rapor ile ceza mahkemesinin adli tıp kurumundan aldığı rapor arasında ceza mahkûmiyetinin sonucunu etkileyecek biçimde fark bulunuyor ise, ilgilinin nüfus kütüğünde düzeltme yapılamamakla birlikte Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 30. 03. 1981 tarih ve 1981/5-2Esas ve 1981/106 Karar sayılı ilamında belirtildiği üzere burada gerçek yaşa itibar edilmelidir⁴⁹.

46 Kuru/Arslan/Yılmaz, s.732; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s.563; Aktan, s.25; Kuru, C.V, s.5097

47 Kuru/Arslan/Yılmaz, s.683; Kuru, C.V, s.5099-5100; Akcan, s.80-81

48 Akcan, s.77; Baykal, s.663

49 Bakıcı, Sedat: "Ceza Davasında Zamanaşımını Durduran Nedenler", ABD, S.4, Y.1993, s.557; "...Yukarıda açıklanan yasa hükümleri, bilimsel görüşler ve yargısal içtihatlar göz önünde tutulduğunda: Mağdurenin yaşı kesinleşmiş hukuk mahkemesi kararıyla düzeltilmiş bulunmasına göre, ceza mahkemesince CMUK. nun 255/sonucu maddesi uyarınca mağdureye ilişkin nüfus kaydının yeniden düzeltilmesi yolunda bir karar verilmesine imkân bulunmamakla birlikte, diğer yasa yollarına başvurulması sanık lehine uygulama yapılmasına da imkân vermediğinden, sanık vekili tarafından ibraz edilen İzmir Devlet Hastanesi Sağlık Kurulu Raporu ile dayanağı olan belgeler gerekirse yeniden çekirilecek filmleriyle birlikte Adli Tıp Meclisi'ne gönderilip mağdurenin suç tarihindeki yaşının kesin olarak saptanmasından sonra, mağdurenin gerçek yaşına göre suç vasfının tayini ve buna göre sanığa ceza uygulaması yapılması gerektiğinden, C. Başsavcılığı itirazının değişik

d. Kovuşturma Aşaması Bakımından Hukuk Mahkemesinin Görevsiz Olması

Ceza kovuşturmasının devam ettiği aşamada sanık ya da mağdurun yaşının düzeltilmesi talep edilmesi halinde görevli mahkemenin tespiti noktasında CMK'nın 218'inci maddesinin incelenmesinde fayda bulunmaktadır. Maddenin ikinci fıkrasındaki düzenleme uyarınca kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkemenin, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü vereceği belirtilmiştir. Burada İlgili madde ceza mahkemelerine tanınan yetkinin suç ögesine ya da ceza sorumluluğuna etkili olması halleriyle sınırlı bulunduğu unutulmaması gerekir⁵⁰. Dolayısıyla ara karar ile sanığın yaşı düzeltildikten sonra sanığın beraatine karar verilmesi halinde, daha önceki mahkeme ara kararı ile verilen yaş düzeltme kararının hukuki dayanağı ve zorunluluğu kalmayacağından mahkemenin bu vermiş olduğu düzeltme ara kararından da vazgeçmesi gerekir⁵¹.

CMK'nın 218'inci maddesi hükmü uyarınca ceza mahkemesi, yargılama kapsamında mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşması halinde yaş tespitine ilişkin karar vermesi gerekir. Bu noktada taraflar hukuk mahkemesinde dava açmaya yönlendirilemez. Aynı şekilde sanık veya mağdur hakkında hukuk mahkemesinde derdest dava olduğunun öğrenilmesi ve kendisinin de bu konuda karar verecek olması halinde, ceza mahkemesinin bu hususu hukuk mahkemesine bildirmesi gerekir. Hukuk mahkemesinin böyle bir bildirim üzerine görevsizlik kararı vermesi gerekir⁵².

gerekçe ile kabulü ile özel daire onama kararı kaldırılarak yerel mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir...CGK.,1981/5-2E.,1981/106 K., 30. 3. 1981 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

50 "...Suçların unsurlarına ve niteliğine etkisi bakımından, resmi bir kurumda doğmadığı anlaşılan mağdurenin gerçek yaşının duraksamaya yer vermeyecek biçimde saptanması bakımından kemik grafileri ile birlikte sağlık kurulu raporu da gönderilerek Adli Tıp Kurumu ilgili İhtisas Kurulundan görüş alınıp sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekir. Ayrıca CMUK. nun 255/son maddesi uyarınca yaş düzeltilmesi bakımından ceza mahkemelerine tanınan yetkinin suç ögesine yada ceza sorumluluğuna etkili olması halleriyle sınırlı bulunduğu gözetilmeyerek mağdurenin yaşının düzeltilmesine karar verilmesi hatalıdır...5. CD. , 2003/184 E.,2003/7337 K. 15. 12. 2003 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

51 "... Kabul ve uygulamaya göre; nihai kararda delil yetersizliğinden beraatine karar verilen sanık Ömer hakkında; ara kararı ile verilen yaş düzeltme kararının hukuki dayanağı ve zorunluluğu kalmayacağı cihetle hükmünde de bu hususun ilam haline dönüştürülerek yaşının düzeltilmesine karar verilmesi,...usul ve yasaya aykırı, müdahil vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden kabulüyle...1. CD. , 2002/2345 E., 2002/4149 K., 14. 11. 2002 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

52 Baykal, s.663; "...5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 218.madde sinin ikinci fıkrasında, "Kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu

Daha önce de vurgulandığı üzere kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözümlenerek hükmünü vermek zorundadır. Diğer bir ifade ile ceza hâkimi yaş düzeltilmesi konusunda bekletici mesele yoluna başvurmaya-
cak doğrudan bu konuda kendisi bir karar vermek zorundadır⁵³.

Diğer taraftan, yargılama sürecinde ceza mahkemesi, sanık veya mağdurun yaşının tespiti ihtiyacı duymamasına karşın mağdur veya sanık şahıs haklarını kullanabilmek bakımından yaş düzeltilmesine ihtiyaç duyabilirler. Mağdur veya sanığın kişisel haklarını kullanabilmeleri bakımından böyle bir ihtiyaç duymaları halinde bu taleplerini hukuk mahkemesine bildirmeleri gerekir. CMK'nın 218'inci maddesinin istisnai olarak tanıdığı bir yetkinin burada kullanılması düşünülemez. Ayrıca bu husus ceza yargılamasının da gereksiz uzamasına sebep olacaktır.

Kanaatimizce de her ne kadar yaş tashihi davalarında asliye hukuk mahkemesi genel görevli mahkeme olsa da, sanık hakkında kovuşturma aşamasında olan bir dava olması halinde sanığın ya da mağdurun yaşının düzeltilmesi gerektiğinde CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca görevli mahkeme ceza mahkemesidir ve görev kamu düzenini ilgilendiren bir husustur. Dolayısıyla kanun ile görevli kılınan bir mahkeme varken görevsiz olan hukuk mahkemesinden alınan yaş tashihi kararının ceza mahkemesini bağlaması gerektiğini kabul etmek doğru değildir⁵⁴.

sorunu çözümlenerek hükmünü verir."hükmü yer almaktadır.

Davanın açıldığı tarihte, sözü edilen eylemler ile ilgili olarak C...Y....hakkında Eskişehir 1.Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2007/303 Esas sayılı dosyasında açılmış olan kamu davası devam ederken söz konusu yaş düzeltme davasının açılarak sonuçlandırıldığı, Eskişehir 1.Ağır Ceza Mahkemesi'nin 10/6/2009 tarih ve 2007/303 Esas sayılı ihbar yazısından anlaşılmaktadır.

Mahkemenin görevi kamu düzeni ile ilgilidir.Görev hususunun mahkemece re'sen araştırılması ve yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir. Mahkemece, dava dilekçesinde davacılar tarafından bildirilen kaçırılma ve cinsel istismar ile ilgili iddianın Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan sorulması ve hüküm tarihi itibarıyla ceza kovuşturması devam ettiğinden davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, bu konuda bir araştırma yapmadan davanın esastan karara bağlanarak ceza yargılamasını etkileyecek şekilde kesin hüküm oluşmasına sebebiyet verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur...18.HD., 2010/12144 E., 2011/690 K., 27/01/2011 K. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)"

53 "...5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Yasasının 218. maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca kovuşturma evresinde mağdur ya da sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespiti ile ilgili bir sorunla karşılaşılması durumunda mahkemenin ilgili yasada belirlenen usule göre bu sorunu çözümlenerek hükmünü vermesi gerekir. Buna göre, Asliye Hukuk Mahkemesince doğum tarihinin düzeltilmesi ile ilgili davaya Gebze Ağır Ceza Mahkemesinde bakılmak üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, davaya bakılıp işin esası hakkında hüküm kurulmuş olması doğru görülmemiştir...18. HD.,2009/10867 E.,2010/2140 K., 15/2/2010 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

54 "...Dava dilekçesinde, davacıların kızları Dilek'in Cesari ile kaçarak evlendiğini, resmi nikah yapılabilmesi için yaş tashihi davası açtıklarını bildirdikleri, mahkemenin de gerekçeli kararında bu hususa değindiği görülmüştür.

Ceza mahkemesi hukuk mahkemesince yapılan yaş tashihi yerinde ve yeterli görmüyorsa kendince araştırmasını yapacaktır. Zira ceza yargılama-
masında esas olan maddi gerçektir. Görüldüğü üzere CMK'nın 218'inci
maddesi kovuşturma aşamasında usul ekonomisi ilkesi gereğince görevli
mahkeme olarak belirlenmiştir. Ceza yargılaması neticesinde elde edilen
yeni deliller karşısında hukuk mahkemesinin kararının gerçeği yansıtmadığı
ortaya çıkarsa elde edilen bu yeni deliller çerçevesinde yargılamanın
iadesi istenebilir.

C. CEZA MAHKEMESİNİN MAĞDURUN veya SANIĞIN YAŞINI TESPİT ETMESİ

a. Ceza Mahkemelerinin Yaş Düzletilmesine İlişkin Yetkisi

Kişinin yaşının tespiti kişinin kendi talebi ya da Cumhuriyet savcısının
davanamesi ile asliye hukuk mahkemesinden istenecektir. Ancak kovuş-
turma aşamasında sanığın eyleminin hukuki vasıflandırılmasının yapılabil-
mesi ve ceza miktarının belirlenebilmesi bakımından ceza mahkemesi de
mağdurun ve sanığın yaşını tespit edebilir. 5272 sayılı CMK'nın "Ceza
mahkemelerinin ek yetkisi" kenar başlıklı 218'inci maddesinin ikinci fı-
krası gereğince kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza
hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde;
mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hük-
münü verecektir.

CMK'nın 218'inci maddesi hükmü uyarınca ceza mahkemesi, yargıla-
ma kapsamında mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından
tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşması halinde yaş tespitine ilişkin karar
vermesi gerekir. Bu noktada taraflar hukuk mahkemesinde dava açmaya
yönlendirilemez. Aynı şekilde sanık veya mağdur hakkında hukuk mah-

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 218. maddesinin ikinci fıkrasında, "Kovuşturma
evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorun-
la karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek
hükümünü verir." hükmü yer almaktadır.

Davanın açıldığı tarihte, sözü edilen eylemler ile ilgili olarak Cesari hakkında Eskişehir Bir-
inci Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2007/303 Esas sayılı dosyasında açılmış olan kamu davası devam
ederken söz konusu yaş düzeltme davasının açılarak sonuçlandırıldığı, Eskişehir Birinci
Ağır Ceza Mahkemesi'nin 10.06.2009 tarih ve 2007/303 Esas sayılı İhbar yazısından anlaşıl-
maktadır.

Mahkemenin görevi kamu düzeni ile ilgilidir. Görev hususunun mahkemece re'sen araştırıl-
ması ve yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir.

Mahkemece, dava dilekçesinde davacılar tarafından bildirilen kaçırılma ve cinsel istismar
ile ilgili iddianın Cumhuriyet Başsavcılığından sorulması ve hüküm tarihi itibarıyla ceza
kovuşturması devam ettiğinden davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken,
bu konuda bir araştırma yapmadan davanın esastan karara bağlanarak ceza yargılama-
sını etkileyecek şekilde kesin hüküm oluşmasına sebebiyet verilmesi usul ve yasaya aykırı bul-
unmuştur...18.HD., 2010/12143 E., 2011/689 K., 27.01.2011 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Pro-
gramı)"

kemesinde derdest dava olduğunun öğrenilmesi ve kendisinin de bu konuda karar verecek olması halinde, ceza mahkemesinin bu hususu hukuk mahkemesine bildirmesi gerekir. Hukuk mahkemesi, böyle bir bildirim üzerine görevsizlik kararı vermelidir⁵⁵.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 31.91.1945 tarihli 1944/22 E., 1945/3 K sayılı kararında "...Ceza mahkemelerince tarafların birinin yaşları üzerine yapılacak düzeltmelere dair olan kararların kesinleşmesiyle beraber Cumhuriyet Savcılarına verilip onlar tarafından nüfus dairelerine havale olunca ilam suretleri üzerine o dairelerce nüfus kütüklerinde gerekli düzeltmeler yapılmak lazım gelir..." şeklinde hükme yer verilmiştir. Uygulama da ise özellikle cinsel taciz dosyalarının mağdurlarının ve sanıklarının yaşının sadece verilecek ceza ve suçun nitelendirmesine esas olacak şekilde bir tespite yer verildiği görülmektedir⁵⁶.

Bu davalar bakımından dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise doğum tutanağıdır. Kişi resmi veya özel bir sağlık kuruluşunda doğmuş ve buna ilişkin düzenlenen bir doğum tutanağına istinaden nüfusa kaydedilmiş ise bu tutanak esas alınmalıdır. Ancak ceza mahkemesinde görülmekte olan çocuklara yönelik cinsel saldırı ve taciz suçlarında yapılan yargılamalarda sıklıkla mağdurun görüntüsünün kimlik yaşından büyük olduğu ve bu nedenle bu hususun mahkeme tarafından aldırılacak adli raporlarla birlikte tespiti istenmektedir. Bu tip taleplerde mağdur hastanede doğduğundan dolayı doğum tutanağı bulursa da, mağdurun fiziki görüntüsü çerçevesinde kemik yaşının tespiti yapılmalı ve alınan adli raporlar ve mahkemenin gözlemi çerçevesinde mağdurun yaşının tespiti yapılmalı ve bu tespit yalnızca devam eden davaya esas olacak şekilde kullanılmalıdır.

Ancak yargılama sürecinde ceza mahkemesi, sanık veya mağdurun yaşının tespiti ihtiyacı duymamasına karşın mağdur veya sanık, kişisel haklarını kullanabilmek bakımından yaş düzeltilmesine ihtiyaç duyabi-

55 Kayalı s.37; Demiralp s.217-218; Saldırım s.134-137; Özkan/Ataç s.134; Koçak, s.118-119

56 "...Somut olayda mağdurenin gerçek yaşı Adli Tıp Kurumu raporu ile saptanmış bulunmaktadır. Ancak, Nüfus Hizmetleri Yasasının Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 33/1-a maddesi uyarınca, kardeşlerin doğum tarihleri arasında en az 180 gün süre bulunması gerekmektedir. Bu durumda mağdurenin yaşının düzeltilmesi için, öncelikle kayden engel teşkil eden mağdurenin kardeşi Kader'in yaşının düzeltilmesi de gerekmektedir. Fakat, yargılamanın ulaştığı aşama ve davanın ceza yargılamasına ilişkin bölümüyle ilgili kurulan hükme yönelik bir yasa yolu başvurusunun bulunmadığı da nazara alındığında, mağdurenin kardeşi Kader'in yaşının düzeltilmeden de bir sonuca varmak olanaklıdır. Yerel Mahkemece mağdurenin gerçek yaşının, bilimsel inceleme yapılarak düzenlenen bilirkişi raporuna dayalı olarak tespit edilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

Bu itibarla Yerel Mahkeme hükmünde yer alan mağdurenin yaşının düzeltilmesine ilişkin bölüme, "Mağdurenin yaşının, bu yargılama ile sınırlı olarak tespit ve düzeltilmesine, yaş düzeltme ilişkin hükmün nüfus kaydına işlenmesine yer olmadığına" ibaresi eklenmek suretiyle hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmelidir...CGK., 2007/5-239 E., 2008/86 K., 15.04.2008 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)"

lirler. Mağdur veya sanığın kişisel haklarını kullanabilmeleri bakımından böyle bir ihtiyaç duymaları halinde bu taleplerini hukuk mahkemesine bildirmeleri gerekir. CMK'nın 218'inci maddesinin istisnai olarak tanıdığı bir yetkinin burada kullanılması düşünülemez. Ayrıca bu husus ceza yargılamasının da gereksiz uzamasına sebep olacaktır.

Maddede yer alan düzenleme uyarınca ceza mahkemesi kovuşturma sırasında mağdur veya sanığın yaşıyla ilgili bir problemle karşılaşır, nisbi yargılama yapmak zorundadır. Ceza mahkemesi, bu yargılamayı Nüfus Kanununun ilgili hükümlerine göre yapacaktır. Ceza mahkemesi Nüfus Kanununda öngörülen yöntemi izleyerek yaşı düzeltilecek kişinin vücut yapısını gözlemleyip, hakkında bilimsel verilere dayalı olarak bilirkişi raporu aldıktan ve geçerli diğer delilleri topladıktan sonra gerçek yaşını saptayarak bir sonuca varacaktır. Ayrıca yaş düzeltme davasının ağır ceza ya da asliye ceza mahkemesinde görülmesi sırasında nüfus müdürlüğünün çağırılması gerekir⁵⁷. Ayrıca Nüfus Müdürlüğünün bu davaya katılan olarak dahil olma ve yaş düzeltmeye ilişkin hükmü temyiz hakkı da bulunmaktadır⁵⁸.

Diğer taraftan Nüfus Hizmetleri Kanununun 36'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, nüfus kaydının düzeltilmesi davası aynı konuyla ilgili olarak sadece bir kere açılabilir. Bu durumda bir kişinin yaşı hukuk mahkemesi tarafından düzeltilmişse, ceza yargılaması sırasında olsa bile, kayıt ikinci kez düzeltilemez. Konuyla ilgili olarak verilen bir Yargıtay kararına göre, bir kişinin yaşı daha önce hukuk mahkemesince

57 Saldırım, s.138; "...Mağdurenin memnis doğum tutanağı getirtilip, resmi bir sağlık kuruluşunda doğup doğmadığı kesin olarak saptandıktan sonra, resmi bir sağlık kuruluşunda doğmuş ise bu kayıtlara üstünlük tanınması, herhangi bir resmi sağlık kurumunda doğmamış ise mağdurenin yaşının tespitine ilişkin usulünce alınan sağlık kurulu raporuna itibar edilerek ve mağdurenin yaşının düzeltilmesine engel bir hal bulunup bulunmadığı araştırıldıktan sonra, **nüfus temsilcisinin de hazır bulunduğu duruşmada** yaş düzeltimi konusunda CMK'nın 218/2. maddesi uyarınca bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeksizin, eksik inceleme ile yazılı şekilde hükümlerin kurulması...14. CD., 2011/6122 E., 2012/10802 K., 06.11.2012 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)"

58 Baykal, s.663; "...Mahkemece CMK'nın 218/2 ve Nüfus Hizmetleri Kanununun 36/1-a maddeleri uyarınca, Adli Tıp Kurumu Altıncı İhtisas Dairesinin 23.03.2006 gün ve 1030 numaralı raporu da dikkate alınarak, sanığın kayden 10.02.1987 olan doğum tarihinin 10.02.1989 olarak düzeltilmek suretiyle tesciline karar verildiği, ancak düzeltilen bu doğum tarihi ile sanığın kardeşi olan Nezire'nin doğum tarihleri arasında kırk günlük bir sürenin olduğu, bu durumun da tıbben mümkün olamayacağı anlaşılmalı; sanık ve kardeşi Nezire'nin doğum belgelerinin araştırılması, bu konuya ilişkin tanıkların dinlenmesi ve sanığın suç tarihindeki yaşının, doğum belgeleri ve tanık beyanları ile birlikte, sanık hakkında Adli Tıp Genel Kurulundan alınacak raporda değerlendirilerek tespiti ile; sanığın aile nüfus kaydında meydana gelen çelişkinin bu şekilde giderilmesi ve sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi yerine, eksik soruşturma ile yazılı biçimde hüküm kurulması,

Bozmayı gerektirmiş olup, sanık müdafii ile **nüfus idaresi temsilcisinin temyiz itirazları** bu sebeple yerinde görüldüğünden, "babayı öldürme" ve "6136 sayılı Kanuna muhalefet" suçlarından kurulan hükümlerin, tebliğnamedeki düşünce gibi BOZULMASINA,...1.CD, 2012/3544 E., 2012/6599 K., 18/09/2012 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)"

düzeltilmişse bile ceza yargılaması sırasında yaş ile ilgili olarak yeniden inceleme yapılabilir ve adli tıp raporunda belirlenen yaş, sanığa verilecek ceza açısından esas alınır. Ancak bu durumda kesin hüküm nedeniyle nüfus kütüğündeki hüküm değiştirilmez⁵⁹.

b. Ceza Mahkemesi Kararının Hukuk Mahkemesi Nezdindeki Hükümü

Ceza mahkemesince önüne gelen uyumsuzluğa dair verilmiş olan hükmün hukuk davasına etkisi hususu daha önceki konularda da belirtildiği üzere mülga 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 53'üncü maddesi ile yeni Türk Borçlar Kanunu'nun 74'üncü maddesinde hüküm altına alınmıştır. Kural olarak hukuk ve ceza davasının tarafları, konuları, nitelikleri ve amaçları birbirinden farklı olduğundan ceza mahkemesine ait bir hükmün hukuk mahkemesini bağlaması mümkün değildir. Ancak bu genel kuralın bazı istisnaları bulunmaktadır. Bu istisnai durumların gerçekleşmesi halinde ceza mahkemesinin kararı hukuk mahkemesini bağlayıcı hal alacaktır. Bu istisnalardan birincisi sahtecilik davasına ilişkin ceza mahkemesinin kararı; diğeri ise Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36'nci maddesinin birinci fık-

59 "...O halde ceza mahkemesi Nüfus Yasasında öngörülen yöntemi izleyerek yaşı düzeltilecek kişinin vücut yapısını gözlemleyip, hakkında bilimsel verilere dayalı olarak bilirkişi raporu aldıktan ve geçerli diğer delilleri topladıktan sonra gerçek yaşını saptayarak bir sonuca varacaktır. Ancak, olayımızda olduğu gibi bir kişinin yaşının düzeltilmesi konusunda hukuk mahkemesinden verilerek kesinleşmiş bir hüküm bulunduğu takdirde Nüfus Yasasının 46/3. maddesi hükmü karşısında ne yapılacaktır? Çünkü yaş düzeltilmesi yolundaki kesinleşmiş hukuk mahkemesi kararına karşı yasa yararına bozma yoluna başvurulsa dahi bu hükmün hukuki sonuçları ortadan kalkmayacaktır. İşte bu durumda yukarıda da açıklandığı üzere gerek yerleşmiş yargısal kararlarda, gerekse öğretilerde, hukuk mahkemelerinden verilmiş kesinleşen mahkeme kararlarının ceza yargıcını bağlamayacağı esası kabul edilmiştir.

Bu açıklamaların ışığında somut olay incelendiğinde;

Yerel Mahkemece getirtilen nüfus kayıt örneğine göre sanık kayden 1.7.1983 doğumludur. Ancak, daha sonra yapılan yargılama sırasında sanığın yaşının hukuk mahkemesi kararı ile büyültüldüğü belirlenerek yeniden getirtilen nüfus kaydı ile de bu husus saptanmış ve Küre İlçesi Nüfus Müdürlüğüne bu husustaki ilamın onaylanmış bir örneği de gönderilmiştir. Buna göre, sanığın babası tarafından 28.2.1997 tarihinde velayeten açılan davada Fatih 1.Asliye Hukuk Mahkemesince 17.6.1997 gün ve 80-452 sayılı ile davanın kabulü ile doğum tarihinin ay ve günü baki kalmak üzere 1981 olarak düzeltilmesine karar verildiği ve bu hükmün 13.9.1997 tarihinde temyiz edilmemesi nedeniyle kesinleştiği anlaşılmaktadır. Hukuk mahkemesince bu karar verilirken, dava tarihinden öncesinde sanık hakkında yüklenen suçtan kamu davası açılarak son soruşturmanın yürütüldüğü ve CYUY'nın 255/son maddesine göre sanığın yaşının düzeltilmesi görevinin ceza mahkemesine ait olduğu gözetilmediği gibi, Yerel Mahkemece hukuk mahkemesinde yürütülen ve sonuçlandırılan bu davanın beklentici sorun sayılması da söz konusu değildir. Nitekim Yerel Mahkemece sanığın vücut yapısı gözlemlenmiş ve yaşının gerçeği yansıtmadığı kanaatine varılarak bu hususta araştırma yapılması yoluna gidilmiştir. Bu araştırma sonucunda sanık hakkında Haseki Hastanesince düzenlenen 31.10.1996 günlü raporda, klinik ve radyolojik bulgulara göre kemik graflerinin çekilme tarihi olan 26.10.1996 tarihi itibarıyla 15 yaş sonu görünümünde olduğu bildirilmiş olup, Yerel Mahkemece bu rapor da eklenmek suretiyle sorulduğunda Adli Tıp Kurumu 4.İhtisas Kurulunca düzenlenen 8.8.1997 günlü raporda; sanığın film çekilme tarihi olan 26.10.1996 günü ve olay tarihi olan 25.4.1996 günü radyolojik olarak 16 yaş içerisinde olduğu ve 16 yaşını bitirmediği belirtilmiştir. Görüldüğü gibi Adli Tıp Kurumunun raporu ile sanığın suç tarihinde 15 yaşını bitirmiş olduğu saptanmıştır. O halde, Yerel Mahkemece sanığın saptanan gerçek yaşına uygun olarak hakkında TCY'nın 55/3. maddesini uygulaması isabetlidir. ...CGK., 2000/5-74 E., 2000/79 K., 18.04.2000 T. (UYAP Mevzuat-İçtihat Programı)"

rasının (b) bendi ve CMK'nın 218. maddesi gereğince ceza mahkemesinde yaş konusunda verilen kararlardır. Bu kararların kesin hüküm niteliğinde olması nedeniyle, bu konularda hukuk mahkemesinde yeni bir dava açılmayacaktır⁶⁰.

Bir eylemin suç oluşturup oluşturmadığı veya suçun niteliğinin saptanması ya da yüklenen suçun ispatı ceza mahkemesi dışında bir sorunun çözümlenmesine bağlı ise ceza hakimi, ya sorunu ceza muhakemesi hükümlerine göre karara bağlayacak ya da sorunun hukuk veya idare mahkemesinde çözümlenmesini bekleyecektir. Ceza mahkemesine tanınmış olan yaş düzeltme yetkisi, düzeltme sonucunda yaşta meydana gelecek değişikliğin, ceza sorumluluğuna etkili olmasına bağlıdır. Burada ilgili maddede ceza mahkemelerine tanınan yetkinin suç ögesine ya da ceza sorumluluğuna etkili olması halleriyle sınırlı bulunduğu unutulmaması gerekir⁶¹.

Dolayısıyla ara karar ile sanığın yaşı düzeltildikten sonra sanığın beraatine karar verilmesi halinde, daha önceki mahkeme ara kararı ile verilen yaş düzeltme kararının hukuki dayanağı ve zorunluluğu kalmayacağından mahkemenin bu vermiş olduğu düzeltme ara kararından da vazgeçmesi gerekir⁶². Başka bir deyişle sanığın beraatine karar verilecek durumda yaş düzeltmesi yapılmamalı, yapılacak yaş düzeltilmesi, cezanın artmasını veya azalmasını sağlamayacak ya da ceza sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırmayacaksa veya bu konuda aynı yargılama sırasında daha önce bir karar verilmişse bu yola gidilmemelidir.

CMK'nın 218'inci maddesi hükmü uyarınca ceza mahkemesi, yargılama kapsamında mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşması halinde yaş tespitine ilişkin karar vermesi gerekir. Bu noktada taraflara hukuk mahkemesinde dava açmaya yönlendiremez. Aynı şekilde sanık veya mağdur hakkında hukuk

60 Kuru/Arslan/Yılmaz, s.685; Kurşun, s.91; Koçak, s.119

61 "...Suçların unsurlarına ve niteliğine etkisi bakımından, resmi bir kurumda doğmadığı anlaşılan mağdurenin gerçek yaşının duraksamaya yer vermeyecek biçimde saptanması bakımından kemik grafileri ile birlikte sağlık kurulu raporu da gönderilerek Adli Tıp Kurumu ilgili İhtisas Kurulundan görüş alınıp sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekir. Ayrıca CMUK. nun 255/son maddesi uyarınca yaş düzeltilmesi bakımından ceza mahkemelerine tanınan yetkinin suç ögesine yada ceza sorumluluğuna etkili olması halleriyle sınırlı bulunduğu gözetilmeyerek mağdurenin yaşının düzeltilmesine karar verilmesi hatalıdır...5. CD. , 2003/184 E.,2003/7337 K. 15. 12. 2003 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

62 "... Kabul ve uygulamaya göre; nihai kararda delil yetersizliğinden beraatine karar verilen sanık Ömer hakkında; ara kararı ile verilen yaş düzeltme kararının hukuki dayanağı ve zorunluluğu kalmayacağı cihetle hükümde de bu hususun ilam haline dönüştürülerek yaşının düzeltilmesine karar verilmesi, ...usul ve yasaya aykırı, müdahil vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden kabulüyle...1. CD. , 2002/2345 E., 2002/4149 K., 14. 11. 2002 T. (Kazancı İçtihat-Bilişim Bilgi Bankası)"

mahkemesinde derdest dava olduğunun öğrenilmesi ve kendisinin de bu konuda karar verecek olması halinde, ceza mahkemesinin bu hususu hukuk mahkemesine bildirmesi gerekir. Hukuk mahkemesinin böyle bir bildirim üzerine görevsizlik kararı vermesi gerekir.

Yukarıda ilgili bölümde de vurgulandığı üzere, her ne kadar yaş düzeltme davalarında asliye hukuk mahkemesi genel görevli mahkeme olsa da, sanık hakkında kovuşturma aşamasında olan bir dava olması halinde sanığın ya da mağdurun yaşının düzeltilmesi gerektiğinde CMK'nın 218'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca görevli mahkeme ceza mahkemesidir. **Görev kamu düzenini ilgilendiren bir husus** olduğundan dolayı kanun ile görevli kılınan bir mahkeme varken görevsiz olan hukuk mahkemesinden alınan yaş düzeltme kararının ceza mahkemesini bağlaması gerektiğini kabul etmek doğru değildir. Ceza mahkemesi hukuk mahkemesince yapılan yaş tashihini yerinde ve yeterli görmüyorsa kendince araştırmasını yapacaktır. Zira ceza yargılamasında esas olan maddi gerçektir. Yukarıda zikredilen karar da olduğu üzere CMK'nın 218'inci maddesi kovuşturma aşamasında usul ekonomisi ilkesi gereğince görevli mahkeme olarak belirlenmiştir. Ceza yargılaması neticesinde elde edilen yeni deliller karşısında hukuk mahkemesinin kararının gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkarsa elde edilen bu yeni deliller çerçevesinde yargılamanın iadesi istenebilir.

SONUÇ

Hukuk mahkemesinde açılmış olan yaş düzeltilmesi davası, niteliği itibari ile kamusal yararı içinde barındırması nedeniyle hâkim, tasarruf ilkesi ve dolayısıyla tarafların getirdiği delillerle bağlı değildir. Hâkim maddi gerçeği tespit için kendiliğinden araştırma ilkesi gereğince gerekli delilleri toplayacaktır. Dolayısıyla bu davalarda tasarruf ilkesinden ziyade resen araştırma ilkesi geçerlidir.

Bu davalar bakımından genel yetkili mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Ancak CMK'nın 218'inci maddesi özel bir yetki durumu belirlemiştir. Bu özel ve sınırlı yetki haricinde, yaş düzeltme taleplerinin hukuk mahkemesine yapılması gerekir. Bu kapsamda soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcılığının talebi üzerine, hukuk mahkemesince verilmiş ve kesinleşmiş olan yaş düzeltme kararı, ceza mahkemesi bakımından kesin hüküm niteliğindedir. Kesin hüküm niteliğinde olması nedeni ile ceza mahkemesi aynı kişinin yaşının düzeltilmesi konusunda yeniden bir inceleme yaparak bu hususu karara bağlayamaz. Aynı şekilde hukuk mahkemesi yaş düzeltme talebinin reddine karar vermiş olması halinde verilmiş olan bu red kararı da ceza mahkemesi nezdinde kesin hüküm

niteliğindedir. Diğer taraftan ceza kovuşturması başlamadan önce hukuk mahkemesince verilen yaş düzeltme kararı hukuk mahkemesi bakımından bağlayıcıdır.

CMK'nın 218'inci maddesi hükmü uyarınca ceza mahkemesi, yargılama kapsamında mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşması halinde yaş tespitine ilişkin karar vermesi gerekir. Bu noktada tarafları hukuk mahkemesinde dava açmaya yönlendiremez. Aynı şekilde sanık veya mağdur hakkında hukuk mahkemesinde derdest dava olduğunun öğrenilmesi ve kendisinin de bu konuda karar verecek olması halinde, ceza mahkemesinin bu hususu hukuk mahkemesine bildirmesi gerekir. Hukuk mahkemesi, böyle bir durumda görevsiz olduğundan görevsizlik kararı vererek dosyayı ceza mahkemesine göndermelidir.

KAYNAKLAR

Akcan, Recep: Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988

Aktan, Hamdi Yaver: “Medeni Hukuk-Ceza Hukuku (Hakimleri) İlişkisi”, AD,C. LXXX, S. 2, Mart-Nisan 1989, s. 22-37

Alangoya, H. Yavuz: Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin İlkeler, İstanbul 1979

Alangoya, H. Yavuz/Yıldırım, Kamil/Deren Yıldırım, Nevhis: Medenî Usul Hukuku Esasları, 4. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004

Ansay, Sabri Şakir: Hukuk Yargılama Usulleri, 7. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 142, Ankara 1960

Arslan, A.İsmet: “Ceza Hukuku Kurallarının Haksız Fiilden Doğan Tazminat Taleplerine Etkisi”, YD, S. 3, Y. 1981, s. 325-348 (Haksız Fiil)

Aydın, İlkay/Polat, Halil: Hukuk Davaları Rehberi, Nüfus Davaları, (Cilt 4), Ankara 2013

Bağatur, Ege: “Medeni Hukuk İle Ceza Hukuku Arasındaki İlişki BK.53.Maddenin İncelenmesi”, ABD, S.5, Y.1965, s.579-583

Bakıcı, Sedat: “Ceza Davasında Zamanaşımını Durduran Nedenler”, ABD, S.4, Y.1993, s.552-563

Başpınar, Veysel/Altunkaya, Mehmet: “Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi”, AÜHFD, C. 57, S. 1, s.95-131

Baykal, Ali: “Ceza Davası Sırasında Yaş Kayıtlarının Düzeltilmesi”, AD, S.5-6, Y.64, Mayıs-Haziran 1973, s.415-427

Becker-Eberhard, Ekkehard: “Dava Malzemelerinin Taraflarca Getirilmesi İlkesinin Esasları ve Sınırları”, İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku, Çev: M. Kamil Yıldırım, İstanbul 1999

Belgesay, Mustafa Reşat: Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, Kazancı Yayınları, İstanbul 1990

Belgesay, Mustafa Reşat: “Türkiye Temyiz Mahkemesi ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Analizi”, İÜHFM, C.VI, S.1, Y.1940, s.353-364 (Kararların Analizi)

Cantez, M. Tahrir: Tatbikatta C. savcılarının Görevleri (Amme Davasının Açılması) ve İnfaz Hukuku, İstanbul 1962

Centel, Nur/Zafer, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, 9.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2012

Çelik, Çelik Ahmet: “Hukuk Mahkemesi Kararlarının Ceza Davasına Etkisi”, http://www.tazminathukuku.com/dosyalar/251_hukuk-mahkemesi-kararlarinin-ceza-davasina-etkisi.pdf, İET: 25.03. 2015

Çınar, Ali Rıza: “Hukuka Aykırı Kanıtlar”, TBBĐ, S. 55, Y. 2004, s.31-64

Deliduman, Seyithan: “Son Değişiklikler Çerçevesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Borçlar Kanunu İlişkisi”, Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, Y. 2012, s.1-26

Demiralp, B. Tunç : Uygulamada Nesep/Nüfus ve Kişisel Hukuk Davaları, İstanbul 2003

Dişel, Buse: “Ceza Mahkemesi Mahkûmiyet Kararının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi ve Bekletici Sorun Yapılması”, DEÜHFD, C. 11, Özel Sayı 2009, s.183-224

Doğanay, İsmail: “Hukuk Hâkimi, Ceza Mahkemesinin Hangi Nevi Kararları İle Bağlıdır?”, YD, S.2, Y.1975, s.21-31

Erem, Faruk: Ceza Usulü Hukuku, Genişletilmiş 4. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara 1973

Güngör, Devrim/Okuyucu-Ergün,Güneş: “Ceza Muhakemesinde Bekletici Sorun Kararının Dava Zamaşımasının Durmasına Etkisi”, TBBĐ, S.83, Y.2009, s.68-72

Gürsoy, Kemal Tahir: “Haksız Eylem (Fiil) Den Doğan Talep Hakkı ve Bu Hakkın Diğer Talep Haklarıyla Yarışması (Dava Hakkının Telahuku)”, AÜHFD, C.31, S.1-4, Y.1974, s.149-184

Gürçay, Kamil: “Tatbikatta Borçlar Kanununun 53 üncü Maddesi”, ABD, S.3, Y.1953, s.223- 227

Kart, Onur: “Delillerin Ortaya Konulması ve Tartışılması (5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 206-208 ve 215-218. Maddeleri)”, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/hebb/highlight.cgi?file=hebb/files/makaleonurkart2.htm&query=Bekletici%20mesele#fm>, İET: 16. 12. 2012

Kayalı, Osman Fikret: Tatbiki ve İzahlı İsim, Kayıt, Yaş Tashihi Davaları ve Cumhuriyet Savcılarının Hukuk Mahkemeleri ile İlişkileri, İstanbul 1969

Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 16. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2012

Kılıçoğlu, Ahmet: “Haksız Fillerde Sorumlulukta Ceza Hukuku İle

Medeni Hukuk İlişkisi”,AÜHFD, C. XXIX, S. 3-4, Y. 1973, s.185-225 (Haksız Fiil)

Kılıçoğlu, Mustafa: Sorumluluk Hukuku, C.I., Sözleşme Dışı Sorumluluk, Turhan Kitabevi, Ankara 2002 (Sorumluluk Hukuku)

Koçak, Hakan: Ceza Yargılamasının Hukuk Mahkemelerinde Bağlayıcılığı Sorunu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009

Kunter, Nurullah/Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009

Kurşun, Günel: Ceza Muhakemesinde Hüküm, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Medeni Usul Hukuku, 23. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012

Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.I-II-III-IV-V-VI, 6. Baskı, Demir Yayınları, Ankara 2001

Önder, Mümtaz: Savcıların Teşkilat İçindeki Yerleri ve Görevleri, Ankara 1967-1968

Önen, Ergun: Medeni Yargılama Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1979

Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1995

Özkan, Hasan/ Ataç, Kifayet: Nüfus Davaları ve Nüfus İşlemleri, Ankara 2004

Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet: Medenî Usul Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2007

Saldırım, Mustafa: Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri, Ankara 2005

Saldırım, Mustafa: “Cumhuriyet Savcısı’nın Özel Hukukta Dernek Ve Sendika Tüzel Kişiliğinin Sona Erdirilmesine İlişkin Görevleri”, TBBĐ, S.59, Y.2005, s.359-376, (Dernek)

Selçuk, R.Nurettin: “Ceza Kararlarının Hukuk Hakimine Etkisi”, ABD, S.5, Y.1975, s.718-725

Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Hukuku, 1. Baskı, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2006

Şahin, Cumhur: Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005 (Gazi Şerhi)

Tan, Hadi: "Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemelerinin Yetkisi", AD, S.5, Y.1951, s.659-666

Tok, Onur/Esen, Bünyamin: "Sosyal Güvenlik Mevzuatında Yaş Düzeltilmesi ve Emekliliğe Etkisi", Mali Çözüm Dergisi, Mart-Nisan 2012, s.267-278

Toroslu, Nevzat: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara 2005

Toroslu, Nevzat/Feyzioğlu, Metin: Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınları, Ankara 2008

Tuğsavul, Muhsin: "BK.53.Maddesi Üzerine Bir İnceleme", AD, Y.1946, s.946-958

Tunca, Abdullah: Tatbikat Yönünden Cumhuriyet Savcısının Görev ve Yetkileri, Ankara 1952

Tunçomağ, Kenan: "Mahkeme Kararları Kroniği", İÜHFMD, C. XXVIII, S. 1, s.292-319

Türker, Erhan: "Ceza Mahkemesi Kararlarının Haksız Fiiller Konusunda Hukuk Hakiminin Kararlarına Etkisi", Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C.11, S.1, Y.1980, s.310-321

Umar, Bilge: "Temyiz Mahkemesi İçtihatlarına Göre Ceza Mahkemesi Kararının Hukuk Mahkemesine Tesiri", İBD, C.XXXIII, Y.1949, s.360-389

Uygur, Turgut: Açıklamalı- İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C.3, Ankara 2010

Ünver, Yener/Hakeri, Hakan: Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2012

Yaşar, Halis : "Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Hâkimini Etkileyip Etkilememesi Meselesinin Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlaline Varan Boyutu (Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri)", TBBD, S.109, Y.2013, s.451-464

Yazar, Muammer: "Ceza Hukuku İle Medeni Hukuk Arasındaki İlişki", YD, C. XII, S.3, Y.1986, s.246-255

Yılmaz, Ejder: "Savcılığın Hukuk Davalarındaki Görevleri", AÜHFMD, C.XXIX, Y.1972, S.1-2, s. s.255-287

Yılmaz, Ejder: "Usul Ekonomisi", AÜHFMD, C. LVII, S. 1, Y. 2008, s. 243-274, (Usul Ekonomisi)